

Space for Available
for Advertising

WWW.PREETNEWS.COM
WWW.PREETNAMA.COM

preetnamausa@gmail.com

ਨਿਊਜ਼ਪੇਪਰ ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ : ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਪ੍ਰੀਤ ਖੁਰਾ ਸੱਚ

Online and Print Media +1 201-312-4180 +1 917-328-8436

ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ
ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦਾ
ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਬਾਪ
ਦਾ ਕਰੋ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ
ਕਦੇ ਵੀ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ
ਦਿੰਦੇ

ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਪ੍ਰੀਤ
Preetnamausa@gmail.com

ਸਾਲ 4, ਅੰਕ 330, 28 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ 04 ਦਸੰਬਰ 2025 ਵੈਬਸਾਈਟ : www.preetnama.com, www.preetnews.com ਈਮੇਲ preetnamausa@gmail.com

ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਵਾਪਿਸ, ਕੀ ਭਾਜਪਾ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ 'ਚ ਚੁਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਕੇਂਦਰ ਸਣੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਹੰਢਾ ਰਹੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 2027 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੂਬੇ ਬਾਰੇ ਲਏ ਗਏ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਵਾਪਿਸ ਲੈਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ'। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਤੇ ਸਿਡੀਕੋਟ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਤਣਾਅ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 1 ਤੋਂ 19 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 239 ਦੀ ਜਗ ਹੇਠ ਧਾਰਾ 240 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਫਿਰ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਸੂਬਾ ਯੂਨਿਟ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਰੀਕ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਧਰਨੇ ਉੱਪਰ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 555ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਨਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ 2020 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਿਸ ਲਏ ਗਏ ਸਨ।

ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚਿਆਂ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਸਿਆਸੀ ਚਿੰਤਕ ਡਾ. ਪਰਮੇਂਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਡਾ. ਪਰਮੇਂਦ ਮੁਤਾਬਕ, 'ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਆਗੂ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ। ਤੀਜਾ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਡੀਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਸ਼ ਕਿਮਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨੁਕਸਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਕਈ ਫੈਸਲੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਿਸ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਪਰਮੇਂਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਰਾਹ ਸੋਧਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ ਕਿਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਤਰਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਡੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਓਬੀਸੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਓਬੀਸੀ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬੋਧਾਰਾਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬੀਜੇਪੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਖਾ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਾਮਰੋਡ (ਖੱਬੇਪੱਖੀ) ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਤੇ ਲੱਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੱਤਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਰੇਵਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਜਿੰਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਨਵੰਬਰ 1966 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਉਹ ਸਭ ਝਗੜੇ ਨਿਬੇੜ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਨਿਪਟਾਏ :- ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਨਅਤ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਸੀ, 'ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਚਾਹੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚਾਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਬੰਧੀ ਜੋ ਵੀ ਭਰਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਇਹ ਭਰਮ ਵੀ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। ਡਾ. ਪਰਮੇਂਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲੈ ਕੇ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ :- ਸਾਬਕਾ ਆਈਏਐੱਸ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬੋਧਾਰਾਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨਜੀਵੀ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨ ਅਨਾਜ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Khara Sach

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

LOWER YOUR PROPERTY TAXES
Our fee ~~40~~ **35%**; others charge **50%**

NO REDUCTION → NO FEE

"I recommend all my friends to use PTRG for their tax reduction."
A. SINGH, Hicksville

 **PropertyTax
ReductionGuru**

Varinder K Bhalla
Former Commissioner
Nassau County ARC

CALL or whatsApp
516.680.8037

PTRGnassau@gmail.com
www.PropertyTaxReductionGuru.com
[Facebook.com/PropertyTaxReductionGuru](https://www.facebook.com/PropertyTaxReductionGuru)

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

Vietnam & Cambodia

12 DAYS & 11 NIGHTS TOURS

INCLUSION

- 08 Nights Stay in Vietnam at Five Star Hotel .
- 03 Nights Stay in Siemp Reap , Cambodia at Five Star Hotel.
- Daily Breakfast & Dinner
- All Sightseeing mentioned in itinerary
- Entrance fees per itinerary
- All Tours & Transfers on Private Basis

HIGHLIGHTS

- HANOI HALF DAY CITY TOUR
- NINH BINH (HOA LU – TRANG AN)
- HALONG (OVERNIGHT ON CRUISE)
- COCONUT VILLAGE - HOI AN ANCIENT TOWN
- BANA HILLS
- HO CHI MINH HALF DAY CITY TOUR
- CU CHI TUNNELS
- EXPLORE ANGKOR
- HALF DAY TONLE SAP LAKE

Book Now

USD 1795

per person on double occupancy

MOHINDER SINGH MIGLANI

516-690-1257
516-216-4433

22 W Marie St,
Hicksville, NY 11801

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ 350ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਮੋਕੀ ਪਾਰਕ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ,ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ

ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵੇਰਵੇ : ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਬੀ. ਜੇ. ਸਟੂਡੀਓ : 646-403-7334

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਯੂ ਐੱਸ ਏ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ , ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਕਿਸੇ ਕੌਤਕ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ

ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੌਰਫ਼ਾ ਮਿਲਿਆ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਵਲਤਾਵਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ 350ਵੇਂ ਸਾਲ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਪੂਰੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹੱਥ ਤੋੜ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਠੰਡੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਜਿਸ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਭਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਿੱਛਲੇ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿੱਚ ਪਾਲਕੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਮੋਕੀ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ 350ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਮੋਕੀ ਪਾਰਕ ਰਿੱਚਮਿੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ,ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ

ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵੇਰਵੇ : ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਬੀ. ਜੇ. ਸਟੂਡੀਓ : 646-403-7334

ਦੌਰਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਨਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਪਾਲਕੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਾਲਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਫ਼ਰਨੀਚਰ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਸਰੂਪ ਲਈ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਸੇਵਾ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਲੂ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਤਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਈਏ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ। ਜਿਆਦਾਤਰ ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਦੀ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅਮਿੱਟ ਯਾਦਾਂ ਛੱਡ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਗਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਆਇਆ ਹੜ੍ਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੁਤਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਅਪਨੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰੋਆ ਸਪੈਸ਼ਲ ਤੌਰ ਤੇ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਦਲੇਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁਭਾਨਪੁਰ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੇ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਟੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ

ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਗੁਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਜੱਥੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਜੱਥੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਲੜਵਾਲ ਅਤੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ। ਕਥਾ ਰਾਹੀਂ ਸਾਬਕਾ ਹੋਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੌਜੂਦਾ ਹੋਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਡਾਕਟਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਲਤੀਫਪੁਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਹੋਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ

ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕਥਾ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਜਿਹਨਾਂ ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਿੱਚਮਿੰਡ ਹਿੱਲ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਮਾਝਾ ਸਿੰਘ ਰਿੱਚਮਿੰਡ ਹਿੱਲ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਸੱਚਖੰਡ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਰਿੱਚਮਿੰਡ ਹਿੱਲ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਹਿੱਕਸਵਿਲ,

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ 350ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਮੋਕੀ ਪਾਰਕ ਰਿੱਚਮਿੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ,ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਪੰਨ ਪੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹਿੱਕਸਵਿਲ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਪਲੇਨਵਿਉ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਕੁਈਨਜ਼ ਵਿਲੇਜ਼ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਫਲੋਰੀਡਾ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਜੈਕਸਨ ਹਾਈਟਸ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਗਲੇਨਕੋਵ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਯੂ ਐੱਸ ਏ, ਪੰਨ ਪੰਨ ਬਾਬਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਯੂ ਐੱਸ ਏ, ਬੇਗੋਵਾਲ ਵੱਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਐੱਨ ਆਰ ਆਈ ਹਰਿਆਣਾ ਸਭਾ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਸੱਲਾਂ ਵੱਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਟਾਹਲੀ ਬੱਲਾ ਵੱਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਿਆਣੀ ਵੱਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕੀ ਮਿਆਣੀ ਵੱਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਮਹਾਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲਾਈਵ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਪੰਜ ਆਬ ਟੀ ਵੀ ਤੇ ਜੱਸ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗਲੋਬਲ ਟੀਵੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਕਵਰੇਜ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਿਊਜ਼ ਮੀਡੀਆ ਮਹਾਪੰਜਾਬ ਨਿਊਜ਼ ਪੇਪਰ ,

ਸ਼ਾਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ ਵੱਲੋਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਥੀ ਜੇ ਸਟੂਡੀਓ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਪਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਹਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੋਕੀ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਦਾਰਾ ਮਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਜਿੱਥੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਡੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਭਾਨਪੁਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਅਪਨੇ ਇਹਨਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਉੱਥੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਕੁੱਝ ਸ਼ਬਦ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
ਇੱਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ ਰੁਤਬਾ ਬਣਾਣਾ,
ਰੁਤਬੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਂਅ।
ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਜੇ ਕੀਤੇ ਹੋਣਣ ,

ਇਹ ਬਣਦੇ ਨੇ ਤਾਂ।
ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਲਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਕੱਤਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਣਾ, ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ ਕਾਲੀ, ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲਾ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਜੀਅ ਤੌੜ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਅਥਾਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੌਮ ਜਾਤਾਂ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇਗੀ। ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਥੱਲੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਹੌਕਾ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਅਪਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੁਰੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਾਪ ਕੇ ਜਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਰ ਸਿੱਖ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ।

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website

WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor

Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ 350ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਮੋਕੀ ਪਾਰਕ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ,ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ

ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵੇਰਵੇ : ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਬੀ. ਜੇ. ਸਟੂਡੀਓ : 646-403-7334

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Khara Sach

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

EXPERIENCE THE LUXURY BALI

ULUWATU | TEGALLALANG | UBUD

08 Days & 07 Night

Travel Dates: Dec 09 to Dec 16, 2025

Inclusions

- 4 Nights in Bali at 5**** luxury hotel.
- 3 Nights in Ubud at 5**** luxury hotel
- All Breakfast in the Hotels
- Meet and greet upon arrival at Bali International airport
- Water Sport & Indonesin Cultural Show
- Iconic of south Bali - Garuda Wisnu Kencana statue, Uluwatu Temple, full body Spa, Sunset Cruise Dinner.
- Private luxury Transportation through out the Trip.
- Tegenungan Waterfall, Omma Day Club, Ubud Palace, Ubud Market
- Wild life and cultural odyssey - Bali Safari Park, Denpasar City Tour and grilled seafood dinner by the beach
- Bali Adventure & Scenic Wonders - ATV adventure, Tegallalang Rice Terrace, Coffee Plantation, Bali swing
- Cultural Treasures & Highlands Charm -Tirta Empul holy water temple, Kintamani Highland, Amora Café, Penglipuran Village
- Licensed professional English-speaking tour guide

MOHINDER SINGH MIGLANI

516-690-1257

516-216-4433

22 W Marie St,
Hicksville, NY 11801

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Khara Sach

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

LOWER YOUR PROPERTY TAXES
Our fee 35% others charge 50%

NO REDUCTION → NO FEE

CALL 516-680-8037

HUGE TAX SAVINGS FOR OUR HOMEOWNERS

Muttontown \$13,435

Jericho - \$9,458

Levittown - \$3,788

Roslyn - \$3,435

Wantagh - \$3,208

East Hills \$7,925

Woodbury - \$4,836

Bayville - \$5,797

Westbury - \$3,609

Bellmore - \$3,731

Bethpage - \$3,066

Manhasset \$5,840

Varinder K Bhalla

Former Commissioner
Nassau County ARC

**PropertyTax
ReductionGuru**

★★★★★ Five Star Rating by Our Clients

WWW.PropertyTaxReductionGuru.com

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

WELCOME TO
JAPAN & South
Korea

\$6580 PP

April 23 , 2026
TO
May 08 , 2026

14 Nights
&
15 Days

Min 12 person required to avail this rate

Sunrise Tours & Travel

516-690-1257
516-988-7593

22 W Marie St,
Hicksville, NY 11801

ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

Weekly Preetnama www.preetnama.com
+1 (201) 312-4180

PRITPAL KAUR
Editor-In-Chief
+1 201-312-4180
+1 917-328-8436

ADVISORY BOARD

- Joga Singh
- Jaswinder Singh New Jersey
- Mindi Manak New York
- Jagjit Singh Dasuya
- Gurmeet Singh Dhalwan Chicago
- G. S Singh Punjab
- Sujan Nag, USA
- Dr. Jagdeep Dhimaan, India
- Sarabjit Kaur Punjab
- Sukhmandar Brar (Bhagata Bhaika) Vancouver,

- Sunil Kumar Gund (Journalist) India
- Raj Rani Video editor
- Jagmeet Kaur 97817-41631

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ ਵਿਚ ਫੁੱਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਜਾਂ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਈਮੇਲ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ ਨੂੰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਟ ਛਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਛਾਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਫੁੱਲੀ ਸਮਗਰੀ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਦਾਰਾ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਕੀਮਤ, ਵਰੰਟੀ, ਕੁਆਲਿਟੀ, ਸੁਝਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।

The Preetnama is not responsible or legally liable for any news, article, advertisement or typing mistakes in the news or articles

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਫੋਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਲਈ ਖਿਮਾ ਦੇ ਜਾਚਕ ਹਾਂ। ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ ਵੱਲੋਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੀ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਢੁੱਕਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

Preetnamausa@gmail.com
www.preetnama.com

ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗ ਚਲਣਾ ਹੀ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਹੈ

ਜੀਵਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਵਹਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਦੀਆਂ ਜੋ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਦੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬੂੰਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ ਇੱਕ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਲੱਭਦੀਆਂ ਹਨ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੱਖਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਦਰਿਆ ਪਹਾੜਾਂ ਅਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਲ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਛੱਪੜ, ਟੋਏ ਟਿੱਬੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਮੰਜਿਲ ਤੱਕ ਇੱਕ ਨਿਰਵਿਘਨ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕੇ।

ਜੇਕਰ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਹਾੜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ ਉਹ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟੋਏਆਂ ਅਤੇ ਵਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਦਰਿਆ ਰੁਕ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ ਸਾਡੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਗੰਦਾ ਅਤੇ ਬਦਬੂਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖੜ੍ਹਾ ਪਾਣੀ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਖਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੋਏ ਅਤੇ ਪਹਾੜ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਚਰਣ ਵਿੱਚ ਕਮੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਟੋਏ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਮੋਹ ਅਤੇ ਲਗਾਵ ਹਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼, ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਏਆਂ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਕੋਲ ਜੋ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਈਰਖਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਚੀਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ, ਸਾਡਾ ਆਚਰਣ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇੱਕ ਬਦਬੂਦਾਰ ਮੁਸ਼ਕ ਮਾਰਨ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਟੋਏ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਉੱਚੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਮੂਹ ਹਨ। ਮੈਂ-ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਂ, ਮੈਂ-ਸੁੰਦਰ ਹਾਂ, ਮੈਂ-ਸਿਆਣਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ-ਅਮੀਰ ਹਾਂ - ਸੂਚੀ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਇਕ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਮਿਹਨਤੀ ਇੰਨਸਾਨ ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪਿਆਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਟੋਏਆਂ ਨੂੰ ਭਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਮਤਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਫਰੀਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: ਫਰੀਦ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਤਲ ਕਰੋ; ਪਹਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਤਲ ਕਰੋ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਾਲ, ਨਰਕ ਦੀਆਂ ਅੱਗਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੀਆਂ।

ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਭ ਲਈ ਇਕ ਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਆਂ - ਪਿਆਰ - ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਜਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਆਂ ਹੀ ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਇੱਕ ਤੋਲਣ ਵਾਲਾ ਤਰਾਜ਼ੂ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਪ ਵਿੱਚ ਵੱਡਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਕਰਮ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤਰਾਜ਼ੂ ਨੂੰ ਤੋਲਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ

ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਮਾਪ ਦੁਆਰਾ ਤੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੰਨਸਾਨ ਵਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਇਕਾਗਰਤਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ, ਅਮਨ - ਅਮਾਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਲੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹਿੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਈਰਖਾ, ਵਾਲੀ।

ਇੰਨਾਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਸਮਝਦੇ ਹੋਰੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸੰਪੂਰਨ ਨਿਆਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ ਵੀ ਨਿਆਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਵੇ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿਸ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਖੋਜ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਏਇਕ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਭੰਨਤਾ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਧਦੇ ਦਬਾਅ ਦੇ ਨਾਲ, ਘਰਾਂ, ਕਾਰਜ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਧਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸ਼ੋਰ, ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਔਖਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਤਾਪ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।

ਜਿਸ ਲਈ ਹਰ ਇੰਨਸਾਨ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਕਤੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, - ਇੱਕ ਨਰਮ ਜਵਾਬ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਲੀਮੀ - ਸਹਿਜਤਾ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਾਡੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਮਨ, ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਦਿਲ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਹਰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਵਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿਸ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ- ਸਿਮਰਨ, ਭਗਤੀ ਲੀਨ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਮੋਹ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਨਾ, ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ, ਅਤੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ - ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟਕਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਉਸ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਮਾ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ੋਰ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਡੂੰਘਾਈ ਚੁਣਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ
647-829-9397

Preetnama Talk Show

News

Social

Political

Talk Show

Music

Interview

Current Issue

PREET NAMA
ONLINE AND PRINT MEDIA KHARA SACH
CHIEF EDITOR : PRITPAL KAUR +1 201-312-4180
Preetnama TV

Host : Pritpal Kaur Preet

Web : www.preetnama.com, Email : Preetnamausa@gmail.com

LIVE

Live on Facebook
page PreetnamaTv

+1 201-312-4180
+1 917-328-8436

ऋण के जाल में फंसे देशों से भारत के राज्यों को मिल रहा सबक

प्रहलाद सबनानी

वैश्विक स्तर पर कई विकासशील एवं अविकसित देशों पर लगातार बढ़ रहे ऋण के दबाव के चलते इन देशों की अर्थव्यवस्था पर विपरीत प्रभाव स्पष्ट दिखाई दे रहा है। इन देशों द्वारा अपने नागरिकों को लम्बे समय तक मुफ्त सुविधाएं उपलब्ध कराना जारी रखा गया है एवं यहां की सरकारों द्वारा अपने आय के साधनों में पर्याप्त वृद्धि नहीं की गई है। नागरिकों को दी जाने वाली सुविधाओं को ऋण लेकर भी जारी रखना अब इन देशों के लिए आत्मघाती निर्णय साबित होता हुआ दिखाई दे रहा है, और आज यह देश दिवालिया होने के मुहाने पर खड़े हैं तथा इन्हें अपना सामान्य प्रशासन चलाने के लिए खर्च करने हेतु भी ऋण लेना पड़ रहा है। अंतरराष्ट्रीय मुद्रा कोष के एक आंकलन के अनुसार, अक्टूबर 2025 में वैश्विक स्तर पर सकल घरेलू उत्पाद का 98.9 प्रतिशत सार्वजनिक ऋण बकाया है, जो वर्ष 2030 तक 102.3 प्रतिशत तक बढ़ जाने की सम्भावना है। विभिन्न देशों के सार्वजनिक ऋण, आय से अधिक खर्च करने की प्रवृत्ति, अधिक ब्याज दर, आय में कम वृद्धि होना, आदि कारकों के चलते लगातार बढ़ता जा रहा है। विकासशील एवं अविकसित देश अपनी आय में वृद्धि नहीं कर पाते हैं परंतु, उन्हें अपने नागरिकों को विभिन्न सुविधाएं उपलब्ध कराने के लिए खर्च लगातार बढ़ाते रहना होते हैं। इन्हीं कारणों के चलते श्रीलंका, अर्जेंटीना, सूडान, ग्रीस, मालदीव, सेनेगल, आदि देशों में तो आर्थिक आपातकाल की घोषणा करनी पड़ी थी एवं विश्व बैंक, अंतरराष्ट्रीय मुद्रा कोष एवं अन्य वैश्विक वित्तीय संस्थानों द्वारा इन देशों की मदद के लिए आगे आना पड़ा था, अन्यथा यह देश लगभग दिवालिया घोषित होने की स्थिति में पहुंच गए थे। वर्ष 2025 में विश्व के प्रथम 10 देशों में, जिनका ऋण का सकल घरेलू उत्पाद से प्रतिशत सबसे अधिक है, शामिल हैं - जापान (229.6 प्रतिशत), सूडान (221.5 प्रतिशत), सिंगापुर (175.6 प्रतिशत), ग्रीस (146.7 प्रतिशत), बहरीन (142.5 प्रतिशत), इटली (136.8 प्रतिशत), मालदीव (131.8 प्रतिशत), अमेरिका (125 प्रतिशत), सेनेगल (122.9 प्रतिशत) एवं फ्रान्स (116.5 प्रतिशत)।

ग्रीस, घाना, हैती, मोजांबीक, पाकिस्तान, जाम्बिया, फिलिपींस, श्रीलंका, कीन्या, अर्जेंटीना, आदि देशों द्वारा अधिक मात्रा में लिए गए ऋण के चलते इनकी वित्तीय स्थिति डावांढोल हो चुकी है। इन देशों द्वारा अपने खर्चों को व्यवस्थित तरीके से नहीं किया गया था एवं केवल जनता को मुफ्त में सुविधाएं उपलब्ध कराना लम्बे समय तक जारी रखा गया था तथा साथ में आय बढ़ाने के साधनों

पर विशेष ध्यान नहीं दिया गया। इससे इन देशों का बजटीय घाटा लगातार बढ़ता रहा तथा मजबूरी में इन्हें अपने साधारण सरकारी कामकाज चलाने के लिए भी ऋण लेते रहना पड़ा है। वर्ष 2001 में युगांडा में वित्तीय संकट खड़ा हो गया था एवं उस समय पर युगांडा अपने सामान्य खर्चों को जारी रखने के स्थिति में भी नहीं था। भारत में भी कुछ राज्य फ्रीबी के नाम पर कुछ ऐसी योजनाएं चला रहे हैं जिनके अंतर्गत राज्य की जनता के बिजली एवं पानी के बिल समय समय पर माफ किये जा रहे हैं। किसानों, बुजुर्गों एवं मातृशक्ति के बैंक खातों में सीधे ही कुछ राशि प्रति माह जमा की रही है। जबकि, इन राज्यों की वित्तीय स्थिति इतनी अच्छी नहीं है कि इनके बजट इस अतिरिक्त खर्च को वहन कर सकें। कुछ राज्य तो आज मजबूरी में इन योजनाओं को चलायमान बनाए रखने के लिए बाजार से ऊंची ब्याज दर पर ऋण भी लेने लगे हैं। जिसका प्रभाव इन राज्यों की वित्तीय स्थिति पर विपरीत रूप से पड़ रहा है। यदि समय पर ये राज्य नहीं चेते एवं इन्होंने अपनी आर्थिक स्थिति में सुधार नहीं किया तो ये राज्य अपने भारी भरकम ऋणों पर ब्याज अदा करने में चूक करने की ओर आगे बढ़ते दिखाई दे रहे हैं। जाहिर तौर पर जब राज्यों

इंदिरा गांधी : नारी शक्ति का सबसे सशक्त राजनीतिक रूप

- श्वेता गोयल

भारतीय राजनीति के व्यापक क्षितिज पर यदि किसी नेता का व्यक्तित्व अद्भुत दृढ़ता, निर्भीक निर्णय क्षमता और असाधारण नेतृत्व का प्रतीक बनकर उभरा तो वह निसंदेह इंदिरा गांधी थी। वह केवल एक राजनेता नहीं थी बल्कि भारतीय जनमानस में विश्वास, सुरक्षा और सामाजिक संतुलन की प्रतिमूर्ति के रूप में प्रतिष्ठित थी। उनके भीतर एक ऐसी ज्वाला थी, जो कठिन से कठिन परिस्थितियों में भी उन्हें अडिग बनाए रखती थी। उनका पूरा जीवन इस बात की मिसाल है कि किसी राष्ट्र का नेतृत्व केवल राजनीतिक चातुर्य से नहीं बल्कि साहस, समर्पण और अदम्य इच्छाशक्ति से किया जाता है। इंदिरा गांधी का व्यक्तित्व जितना दृढ़ था, उतना ही संवेदनशील भी। अपने पारिवारिक जीवन से लेकर राष्ट्रीय राजनीति तक, उन्होंने उतने ही साहसिक निर्णय लिए, जितनी निर्भीकता से उन्होंने स्वयं को विपरीत परिस्थितियों में संभाला। भारत के स्वतंत्रता संघर्ष में बचपन से ही जुड़ने वाली इंदिरा ने महज 13 वर्ष की आयु में 'वानरसेना' का गठन कर अपनी नेतृत्व क्षमता और राष्ट्रप्रेम का परिचय दिया था। यह वही बालिका थी, जो आगे चलकर भारत की पहली और अभी तक की एकमात्र महिला

की आर्थिक स्थिति की चर्चा होती है तो इसका असर राज्यों के विकास और इन राज्यों में निवास कर रहे नागरिकों के जीवन पर भी पड़ता है। लोकलुभावन राजनीति इन राज्यों की वित्तीय स्थिति को बहुत बुरे तरीके से प्रभावित कर रही है। भारतीय रिजर्व बैंक के वार्षिक प्रतिवेदन में भी राज्यों की वित्तीय स्थिति को लेकर कई गंभीर पहलु और सवाल खड़े किए गए हैं। विशेष रूप से पंजाब, केरल, झारखंड, राजस्थान और पश्चिम बंगाल आदि राज्य बढ़ते कर्ज के बोझ तले दबे जा रहे हैं और इन राज्यों की अर्थव्यवस्था संकट के दौर से गुजर रही है। हाल ही के समय में पंजाब, केरल, राजस्थान, पश्चिम बंगाल एवं बिहार की वित्तीय सेहत बहुत बिगड़ी है। सभी राज्यों की वित्तीय सेहत का विस्तार से आकलन करने पर ध्यान में आता है कि कई राज्यों द्वारा अनियंत्रित रूप से चलाई जा रही मुफ्त योजनाओं, लोकलुभावन घोषणाओं, अत्यधिक सब्सिडी देने एवं पुरानी पेंशन योजना बहाली से इन राज्यों की वित्तीय सेहत बहुत बुरी तरह से बिगड़ रही है। राज्य, विशेष रूप से सत्ता प्राप्त करने के उद्देश्य से, कई लोकलुभावन घोषणाएं करते हैं जैसे कि बिजली एवं पानी मुफ्त में उपलब्ध कराने का वादा, उर्वरकों पर सब्सिडी प्रदान करने का

प्रधानमंत्री बनी। 1966 में जब एक युवा और अपेक्षाकृत अनुभवहीन महिला प्रधानमंत्री के रूप में उन्होंने पद संभाला, तब विश्व की बड़ी शक्तियां भी हैरान थीं। कई लोगों ने उन्हें 'गूंगी गुड़िया' के रूप में कमतर आंका लेकिन यह वही इंदिरा थी, जिन्होंने कुछ वर्षों में ही अपनी ऐसी छवि बनाई कि दुनिया उन्हें 'आयरन लेडी ऑफ इंडिया' कहने लगी। अमेरिकी मीडिया ने जिस सम्मान और गंभीरता से उनकी पहली अमेरिका यात्रा को कवर किया, वह उस समय किसी भी भारतीय नेता के लिए अभूतपूर्व था। उनका आत्मविश्वास, तेजस्विता और राजनीतिक परिपक्वता शीघ्र ही भारत की राष्ट्रीय पहचान बन गई। इंदिरा गांधी के तीन निर्णय भारतीय राजनीति के इतिहास में स्थायी रूप से अंकित रहेंगे, 14 निजी बैंकों का राष्ट्रीयकरण, राजाओं के प्रिवीपर्स की समाप्ति और 1971 में पाकिस्तान पर निर्णायक विजय। इन तीन कदमों ने न केवल उनके अद्वितीय साहस का प्रमाण दिया बल्कि भारत को नए आर्थिक, सामाजिक और भू-राजनीतिक मार्ग पर आगे बढ़ाया। बैंकों के राष्ट्रीयकरण ने देश की अर्थव्यवस्था को आम लोगों के अधिकार में लाने की दिशा में ऐतिहासिक पहल की। प्रिवीपर्स की समाप्ति ने भारत के गणतंत्रिक चरित्र को मजबूत

वादा आदि जिसका सीधा असर राज्य की माली हालत पर पड़ता है। पंजाब की आर्थिक स्थिति पूर्व में ही बहुत गंभीर अवस्था में पहुंच चुकी है फिर वहां नई सरकार ने किए गए चुनावी वादे अर्थात् मुफ्त बिजली उपलब्ध कराने के अपने वादे पर कार्य करना शुरू कर दिया है जिससे पंजाब की स्थिति निश्चित रूप से और अधिक बिगड़ने जा रही है और पंजाब को ऋण की किशत एवं ऋणों पर ब्याज अदा करने हेतु भी ऋण लेना पड़ रहा है। किन परिस्थितियों में, कितने प्रकार की, कितनी और किस स्तर तक लोक लुभावन घोषणाएं की जानी चाहिए, इस सम्बंध में अब नियम बनाने का समय आ गया है। वैसे यदि ऋण को उत्पादक कार्यों पर खर्च किया जाय तो अधिक ऋण-सकल घरेलू अनुपात अपने आप में बुराई नहीं है परंतु जब ऋण लेकर इसे अनुत्पादक कार्यों जैसे मुफ्त बिजली एवं मुफ्त पानी उपलब्ध कराने जैसे कार्यों पर खर्च किया जाता है तो इसका राज्य की आर्थिक व्यवस्था पर बहुत ही बुरा असर पड़ता है। चुनावों के वादे पूरे करने के लिए राज्यों द्वारा ऋण लिए जा रहे हैं। इन्हीं कारणों के चलते पंजाब की आर्थिक हालत आज बहुत ही दयनीय स्थिति में पहुंच गई है।

किया और 1971 का युद्ध भारत की सैन्य और कूटनीतिक क्षमता का वैश्विक ऐलान था। इंदिरा के नेतृत्व में जन्मा बांग्लादेश न केवल क्षेत्रीय भू-राजनीति का नया आयाम था बल्कि मानवता और जनचेतना का भी अन्यतम उदाहरण था। उनकी राजनीतिक शैली की सबसे दिलचस्प बात यह थी कि वह विपक्ष या अंतर्राष्ट्रीय दबावों से कभी नहीं घबराती थी। संसद में उन्हें घेरना आसान नहीं था। इंदिरा ने जीवन के हर मोड़ पर संघर्ष को अपना साथी बनाया। उनका निजी जीवन भी राजनीतिक जीवन की भांति रोमांचक और जटिल था। फिरोज गांधी से विवाह पर पिता की नाराजगी झेलने से लेकर वैवाहिक मतभेदों के बीच अपनी पहचान बनाए रखने तक, इंदिरा ने हमेशा अपने निर्णय स्वयं लिए। फिरोज गांधी की 1960 में अचानक मृत्यु ने उन्हें भीतर तक तोड़ दिया लेकिन इस आघात के बावजूद उन्होंने खुद को संभाला और देश की राजनीति में अग्रसर रही। यह वही दौर था, जब केवल 41 वर्ष की आयु में वे कांग्रेस की अध्यक्ष बनी और आगे चलकर देश की सत्ता का सबसे बड़ा दायित्व अपने हाथों में लिया। उनका जीवन केवल उपलब्धियों से भरा नहीं था, उसमें परीक्षाओं की लंबी श्रृंखला भी थी।

जंक फूड और रेडी टू ईट खाने से बच्चों को होता है नुकसान

इस प्रकार जगायें बच्चों में खाने के प्रति रुचि

आजकल बच्चे जंक फूड और रेडी टू ईट खाने को ज्यादा वरीयता देते हैं। इससे उन्हें पर्याप्त पोषण नहीं मिलता और कई बिमारियों का भी खतरा बना रहता है। बच्चे अपने खाने में स्वाद को ज्यादा महत्व देते हैं। इसीलिए उसमें सेहत का संतुलन बना रहे, इसका जिम्मा आपका है। बच्चों की खानपान की आदतों को सेहतमंद बनाने के लिए कुछ प्रयास अभिभावकों को करने होंगे।

इसमें कोई शक नहीं कि हर मां के लिए अपने बच्चे को खाना खिलाना एक दिमागी कसरत की तरह होता है। किसी बच्चे को उसके खाने में आने वाले सब्जियों के लच्छे पसंद नहीं होते, तो किसी बच्चे को मसाले पसंद नहीं आते। कोई सिर्फ चावल ही पसंद करता है। अपने बढ़ते बच्चे की थाली में आहार का जो संतुलन आप देखना चाहती हैं, वह अगर उन पर छोड़ जाए, तो कतई साकार नहीं हो सकता। ऐसे में खाना-खिलाना प्यार कम, डांट-डपट ज्यादा हो जाता है लेकिन डांट या चिंता से कुछ नहीं होने वाला। इसके लिए कुछ अलग तरह से कोशिश करनी होगी।

बच्चों में खाने को लेकर स्वस्थ नजरिया बनाने के लिए उन्हें कहानियों या कविताओं के माध्यम से पौष्टिक खाने के महत्व के बारे में बताएं। उसे एक बार में सब कुछ

खिलाना मुश्किल होगा, इसलिए कुछ अंतराल पर खिलाएं। इसमें एक क्रम जरूर बनाएं। जैसे कि दिन भर में तीन बार भोजन, तो तीन बार स्नैक्स आदि जैसा छोटा-मोटा आहार। इससे एक अनुशासन भी बना रहेगा और उसकी पोषण संबंधी आवश्यकता भी पूरी होती रहेगी। अच्छा यही होगा कि जब माता-पिता खाना खाएं, तो बच्चे को साथ खिलाएं। रोटी से ज्यादा उनमें सब्जियों के प्रति रुचि बनाएं। इसके लिए आपको चुकंदर-पालक या गोभी परांठे जैसे प्रयोग भी करने पड़ें, तो करिए। क्योंकि बच्चे को खाना खिलाने का उद्देश्य उसे मोटा करने से ज्यादा स्वस्थ और सक्रिय बनाए रखना होना चाहिए। हां, उनमें खाने के साथ पानी पीने की आदत बिल्कुल न पनपने दें।

कुछ आपके लिए

खाना खिलाएं प्यार से बच्चों से हर वक्त प्यार से बात करना कठिन काम है लेकिन जब वे खाना खा रहे हों, कम से कम तब तो अपने गुस्से पर काबू रखा ही जा सकता है। जब वे खाना खा रहे हों, तो उन्हें कोई झिड़की या डांट न मिले। वरना खाने का असर नकारात्मक ही होगा।

प्यार या शाबाशी का विकल्प खाना नहीं बहुत से अभिभावक अपने मन का काम करवाने के लिए बच्चों को उनकी मनपसंद खाने की चीजों की प्रेरणा देते हैं लेकिन यह प्रेरणा उसे लालची न बना दे। वैसे भी आपके प्यार का विकल्प खाने की चीजें नहीं हो सकतीं। बच्चे को प्यार से गोद में लेना जितने लंबे समय तक उसके लिए उत्साह और प्रेरणा का काम करेगा, आपकी बनाई स्वादिष्ट डिश नहीं कर सकती। आपका प्यार पाकर

वह मानसिक रूप से मजबूत होगा, न कि डिश खाकर। हां, अगर ट्रीट देना ही है, तो हफ्ते में कुछ दिन इसके लिए निर्धारित कर लें। ताकि कम से कम उसका भी एक नियम बच्चे के जहन में रहे और उस मामले में भी अति न होने पाए। उसके खाने पर आपकी नजर आपका बच्चे ने बाहर क्या खाया, दिन भर में पानी कितना पिया और कितने कोल्ड ड्रिंक पिए, आदि पर नजर होगी, तो आप उनका खानपान बेहतर तरीके से संभाल पाएंगी। यदि आपको बच्चों में अच्छी आदतें डालनी हैं, तो खुद भी उनका अनुसरण करना होगा। जैसे कि सुबह नाश्ता जरूर करना, दिन में एक फल तो जरूर खाना, दिन में कभी थोड़े से मेवे खाना आदि। जब आप यह सब अपने लिए निकालें, तो उसे भी दें। आपकी

देखादेखी उसमें वह हेलदी आदत के तौर पर पनप जाएगा।

कुछ बच्चों को सिखाएं-खाना हम क्यों खाते हैं, बच्चों को यह बात समझाना कठिन है। फिर भी खाने के सेहत संबंधी पहलू पर उनसे अलग-अलग तरीके से बात जरूर करें। उन्हें कैल्शियम, प्रोटीन, विटामिन जैसे कॉन्सेप्ट से परिचित कराएं। इससे उनमें सेहतमंद आहार के प्रति एक रुझान बनेगा। एक वक्त निर्धारित करें बच्चे को एक दिशा देना उनके विकास की एक आवश्यकता होती है। थोड़ा अनुशासन भी जरूरी है। यह बात उनके खानपान पर भी लागू होती है। भोजन के मामले में 'कैसा' के अलावा 'कब' और 'कितना' जैसे प्रश्नों को भी उनके लिए निर्धारित करें। दिन में कितनी बार उन्हें खाना खाना है और कितनी बार स्नैक्स, इन सबका समय निर्धारित होगा, तो आपको ही नहीं, उन्हें भी आसानी होगी। खाने का सलीका निश्चित रूप से आप अपने बच्चे के चम्मच, कांटे पर नजर रखती होंगी। उसे चबाकर खाने को कहती ही होंगी लेकिन खाने के सलीके में सिर्फ इतना ही नहीं आता। उन्हें डाइनिंग टेबल पर ही खाना है, टीवी देखते हुए नहीं खाना है, सबके साथ खाना खाना है आदि बातें उनके भोजन संबंधी नजरिए को स्वस्थ बनाए रखेंगी।

बच्चों को इस प्रकार लिखना सिखाएं बच्चों को टीवी देखते समय किसी भी तरह के खाने से रोकें

लिखना भी एक कला है, लेकिन बच्चों को लिखना सिखाना तो यह और भी बड़ी कला है। बच्चों को लिखना सिखाने के लिए माता-पिता, अध्यापक तथा घर के अन्य बड़े सदस्यों का सहयोग बहुत ही आवश्यक है। बहुत से माता-पिता को यह समस्या होती है कि बच्चों को लिखना कैसे सिखाया जाए? जिस प्रकार बच्चों को पढ़ाने के लिए लगातार अभ्यास कराना पड़ता है, उसी प्रकार लिखने का भी निरन्तर प्रयास कराना आवश्यक है। पढ़ने की तुलना में लिखना ज्यादा कठिन है। ऐसा देखा गया है कि जो जल्दी पढ़ना सीख जाते हैं वे लिखना देर से सीखते हैं। कुछ बच्चों को पढ़ना-लिखना साथ-साथ सिखाया जाता है। बच्चों को लिखना सिखाने के लिए माता-पिता, अध्यापक तथा घर के अन्य बड़े सदस्यों का सहयोग बहुत ही आवश्यक है। यदि बच्चे ने मेहनत करके लिखा है तो बड़ों को चाहिए कि वह उसे देखें तथा उन्हें पढ़ कर सुनाने के लिए कहें। समान्यतः बच्चे वही लिखते हैं, जो सरल पाते हैं। बच्चे लिखने-पढ़ने में जल्दबाजी नहीं करते। कुछ बच्चे लिखना पढ़ना एक साथ सीख जाते हैं। प्रारम्भ में बच्चों को लिखने की शिक्षा माता-पिता तथा घर के अन्य बड़े सदस्यों द्वारा घर पर ही दी जाती है। बाद में जब बच्चा स्कूल जाने लगता है तो यह जिम्मेदारी शिक्षकों पर आ जाती है, लेकिन स्कूल जाना प्रारम्भ करने के बाद भी माता-पिता की जिम्मेदारी बनी ही रहती है कि बच्चा स्पष्ट व सुंदर लिखे। शिक्षकों का कहना है कि बच्चों को सर्वप्रथम छपे हुए अलग-अलग वर्णमाला पढ़ना सिखाना चाहिए, जिससे अक्षरों को पढ़ने व पहचानने की क्षमता जागृत हो। आमतौर

पर वे बेहद एकाग्र होकर कसकर पेंसिल पकड़ कर लिखते हैं, जिससे उनकी आंखों पर जोर पड़ने की सम्भावना होती है। परिणामस्वरूप शीघ्र ही उसे चश्मा पहनना पड़ता है। माता-पिता को बच्चों की इस आदत पर नियंत्रण प्रारम्भ से ही रखना चाहिए। आज की पीढ़ी में देखा गया है कि बच्चे काफी कम उम्र में लिखने-पढ़ने के प्रति रुचि दिखाने लगते हैं। विशेषकर दूरदर्शन, रेडियो आदि के प्रभाव से जल्द समझदार हो जाते हैं। उनमें बड़ों को देख कर लिखने की इच्छा जागती है। वे अपना, अपने मित्रों तथा माता-पिता का नाम लिखने का प्रयास करते हैं। माता-पिता या बड़ों को चाहिए कि वे ऐसे मौके का पूरा फायदा उठाएं, बच्चों में सही व सुन्दर लिखने को प्रोत्साहित करें। सीखने की रुचि बच्चों में स्वयं ही होती है।

आजकल आमतौर पर बच्चे टीवी देखते समय ही खाना खाते हैं जो सही नहीं है। बच्चों की इस आदत से खाना उनके शरीर को नहीं लगता और वे मोटापे सहित कई रोगों से पीड़ित हो सकते हैं। ज्यादा टीवी देखने से बच्चों का शारीरिक विकास और मानसिक विकास दोनों की कम होता है, क्योंकि ऐसे बच्चे सारा दिन टीवी के सामने बैठे रहते हैं। वह न तो खेलने जाते हैं और पढ़ाई में भी पीछे हो जाते हैं। इसलिए बच्चों की आदत को तत्काल रोकें। कई बार देखा जाता है कि जब बच्चों खाना नहीं खाते और नखरे करते हैं तो उनकी मां बच्चों को देखने के लिए टीवी लगा देती है ताकि वह खाना खा जाएं पर ऐसा नहीं करना चाहिए। ऐसा करके मां ही अपने बच्चे की आदत को खराब करती है। रात को खाना खाते समय बच्चों को टीवी देखने से रोकें क्योंकि यह ऐसा समय होता है जब सारा परिवार एक साथ बैठ कर खाना खाता है, दिन भर की बातें एक-दूसरे का साथ साझा करते हैं। अगर आपके घर में टीवी ड्राइंग रूम में लगा है तो इसे अपने कमरे में शिफ्ट कर लें। ऐसा करने

से आपको पहला फायदा यह होगा कि आप देख सकेंगे कि आपका बच्चा ज्यादा समय तक वह टी.वी नहीं देख सकेगा। लड़ाई-झगड़े वाली फिल्में देखने से बच्चों पर बुरा असर पड़ता है। अगर आपको देखने से नहीं हटता तो आप बच्चे के साथ टीवी देखने के लिए बैठ जाएं। हो सके तो टीवी के गलत चैनलों पर चाइल्ड लॉक लगा दें ताकि बच्चे ऐसे चैनल देख न सकें। अगर आप चाहते हैं कि आपके बच्चे पढ़ाई में आगे रहें तो उनके कमरे में कभी भी टीवी न रखें, नहीं तो वह पढ़ाई के साथ खेल-कूद में भी पीछे रहेंगे। जो बच्चे सारा दिन टीवी देखते हैं वह आलसी हो जाते हैं और सारा दिन घर से बाहर खेलने के लिए भी नहीं जाते। ऐसे में बच्चों का टीवी देखने से न तो दिमाग चलता है और न ही वह थकान महसूस करते हैं, जिससे उनका शारीरिक विकास भी नहीं होता। बच्चों को टीवी देखने की आदत को छुड़ाने के लिए उन्हें किसी क्लब या हॉबी क्लबास में दाखिल करायें। कभी भी किसी कारणवश उन्हें व्यस्त रखने टीवी देखने न कहें।

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

A Career full of Possibilities in the Age of Modern Technology

New subjects have been incorporated into engineering due to industrial needs. Mechatronics is the same field that has many career options. It can find post-graduation jobs in the robotics and automation industry, aerospace, automotive industries, manufacturing and smart factories, AI and IoT based industries.

Engineering is an area of interest for millions of students today. Generally: Most students have the objective of selecting PCM subjects in class 10+2 to take a BET from a good institution for their trade of interest. New subjects have been incorporated into engineering due to the changing nature of industrial requirements

In today's technological age, the world of industry is rapidly moving towards automation, robotics, smart machines and artificial intelligence. In such a case, mechatronics engineering is one of the areas that provides students with not just one but multiple career options. It is a multidisciplinary engineering branch that coordinates mechanical engineering, electronics, computer science, control systems and robotics.

course according to the modern industry

BTech Mechatronics is a four-year undergraduate degree that trains students to design, develop, automate, sensor technology, robotics, embedded systems and AI based industrial systems. This course is designed to meet the requirements of Industry 4.0.

Minimum eligibility for admission

Must have passed 12th grade from an accredited board with a minimum of 50 per cent marks in physics, chemistry and mathematics subjects. Some institutions accept up to 45 percent in reserved classes. Some NITs prefer only students with 75 percent marks in the 12th grade. Admission is mainly based on national and state level entrance exams

Entry process

JEE Main: Most national institutions admit on this basis. At the same time, JEE Advanced is mandatory for admission to IIT/NIT. This exam is conducted by the National Test-

ing Agency (NTA) every year. Joint entrance exams are held at state level such as MHT CET in Maharashtra, UPSEE in Uttar Pradesh, GUJ SET (Gujet) etc. Some private universities also take their own entrance tests.

duration of the course

Total duration is 4 years i.e. 8 semesters This includes lab work, industrial training, project work and internships.

There are opportunities in these areas

The demand for mechanical engineers is growing rapidly nationally and internationally. In the main career areas: Robotics and Automation Industry, Aerospace & Defence Sectors, Automotive Industries (including Electric Vehicle Sector), Manufacturing and Smart Factories, Medical Equipment Industry (Biomedical Equipments), AI and IoT-based industries, Drone Technology, 3D Printing and Industrial Design. In addition, the field of mechanical engineering has a special demand and abundant potential.

Major government educational institutions

IIT Hyderabad - Mechatronics Engineer/Smart Manufacturing, IIT Patna-Mechatronics Specialization, NIT Warangal, NIT Raurkela, Delhi Technical University (DTU), Punjab Engineering College (PEC), Chandigarh

Fee structure (government institution)

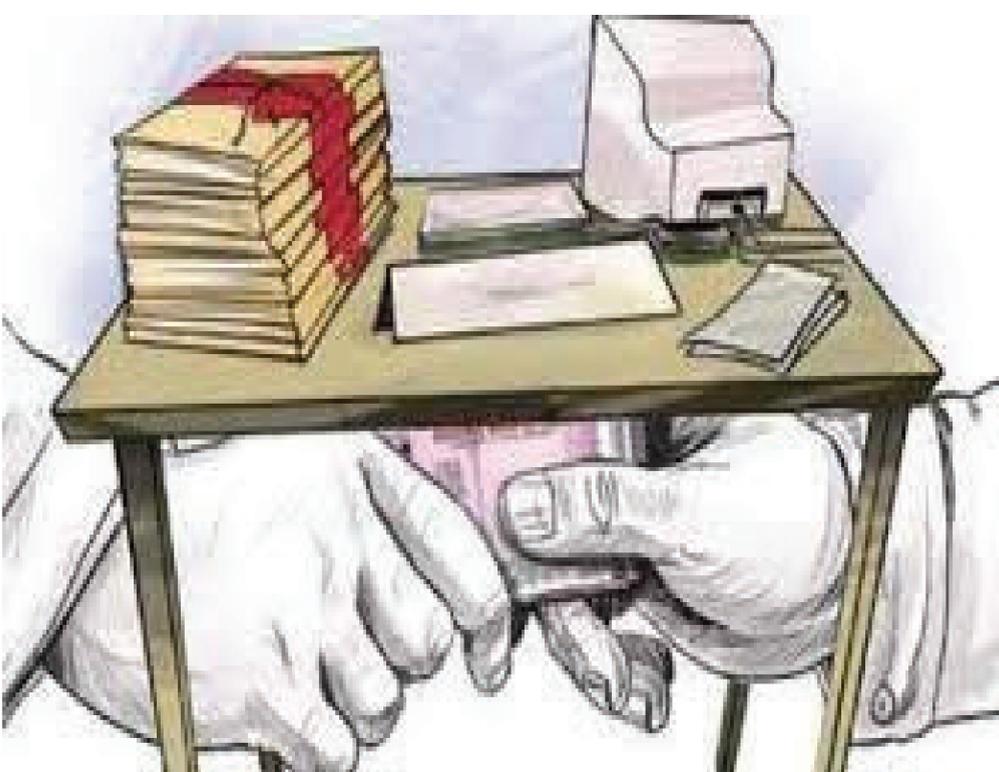
Fee in IIT can range from about Rs. 1 to 2 lakh per year In institutions such as NITs, annual fees can range from 90k to 1.5 lakh. State Technical Universities/Institutions such as DTUs have fees ranging from about Rs 60,000 to Rs 1.5 lakh per year. More accurate information regarding fees can be obtained from the institution's official website or office.

Mechatronics Engineering is an excellent option for students who want to work with future smart technologies. This course is a coordinated form of many branches of engineering, so the career possibilities are wide ranging from robotics to aerospace and electric vehicle industry. If you're passionate about innovation, design and technology, this could be a golden opportunity for the future.

A nation mired in corruption at high levels

An International Monetary Fund (IMF) report has revealed what the world knew all along, albeit now in details — corruption runs deep in Pakistan and percolates from the highest echelons of power. The IMF's latest Governance and Corruption Diagnostic Report is critical of Pakistan's ruling elite, exposing a system so deeply compromised that corruption has become a way of life in a state where the army has its teeth in everything. The report highlights the systematic takeover of state functions by a privileged few who extract benefits while the country sinks deeper into crisis. According to the IMF, corruption in Pakistan is driven by people who are at the helm of affairs and manage Pakistan's economic and political landscape. These individuals influence key sectors, distort competition, and choke off growth. Behind these numbers lies a more troubling reality: Pakistan's governance today is defined by discretion and patronage. Institutions tasked with ensuring transparency have become platforms for political bargaining. State-owned enterprises, whose assets equal 48 per cent of GDP, have become fertile ground for corruption, as political actors manipulate appointments, contracts, and subsidies for private gain. The rot, the IMF notes, extends to the judiciary

and the police as well.

Slow, inconsistent, and vulnerable to influence, Pakistan's justice system no longer inspires confidence. A majority of citizens view anti-corruption bodies as tools of political vendetta rather than guardians of public

integrity. Moreover, the role of the Special Investment Facilitation Council (SIFC) — the powerful civil-military platform steering key economic decisions — is far from fair or transparent. While conceived as a mechanism to fast-track investment, its

opaque functioning and untested accountability provisions appear tailored to suit the powerful.

We in India may take a moment to heave a sigh of relief, but that comfort may fade faster than expected. Indian institutions, though stronger than Pakistan's, remain fragile and vulnerable to political pressures. The dangers of discretionary governance, political interference in institutions, opaque decision-making, and the creeping capture of influence by elite monopolies could tear at the fabric of the Indian economy.

India must remain vigilant against the slow erosion of institutional checks — from investigative agencies to regulatory bodies. Strengthening judicial capacity, ensuring transparent procurement, depoliticising appointments, and reducing opportunities for crony capitalism are essential to prevent the seeds of systemic corruption from taking root. It is always wiser to learn from someone else's mistakes rather than make your own. Meanwhile, corruption in high places is not merely draining Pakistan's coffers — it is corroding its future. Unless the country musters the political courage to dismantle entrenched power brokers, no bailout or external rescue will be enough to turn its fortunes around.

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Khara Sach

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

Children of IAS officers do not want to become IAS?

When administration changes direction—why are children of Indian Administrative Service officers less likely to follow the same path?

A detailed analysis of the harsh realities hidden behind the glitter of prestige and the changing aspirations of the new generation.

The Indian Administrative Service is considered a symbol of respect and power in society, but the harsh realities within it often deeply impact the lives of families. Rapid transfers, political pressure, limited personal time, and constant public expectations drive the new generation away from the service. At the same time, the broad education and global opportunities available to children give them the freedom to choose diverse careers. This is why today, children of Indian Administrative Service officers are less likely to follow the same path and prefer new careers based on life-life balance and creative freedom.

In India, the administrative service has long been considered one of the highest symbols of power, prestige, and nation-building. Even today, the name "Indian Administrative Service" conjures up a collective image of respect, authority, and success. Ironically, the families that have witnessed this prestige up close—especially the children of IAS officers—are the ones who rarely pursue the same profession. This question isn't merely a social curiosity; it's a profound reflection of the harsh realities of administrative life, the changing times, and the attitudes of the new generation.

First, the children of Indian Administrative Service officers witness the true rigors of a service that the outside world sees daily, often only disguised as pres-

tige. Uncertain and rapid transfers, political pressure, the endless burden of public expectations, lack of leave, and constant struggle—all of these have a direct impact on family life. The new generation, for whom mental freedom and work-life balance are of utmost importance, is not attracted to a service where personal time and private life are virtually eliminated. Another important aspect is financial security. Indian Administrative Service officers are able to provide their children with a high-quality education, an excellent environment, and extensive opportunities. Consequently, the struggle to secure government service for their children seems more like an additional burden than a necessity. The difficult, uncertain, and time-consuming examination of the Union Public Service Commission seems more like a challenging journey than a necessary option. Therefore, their paths increasingly turn toward the private sector, technology, research, legal science, or entrepreneurship—where incomes are higher, freedom is greater, and challenges like relocation or political pressure are less.

The third truth is that the administrative limitations within the Indian Administrative Service—the handling of files, constrained decisions, the pressure of a cor-

rupt system—are all experienced firsthand by the children of these families. When they see their parents sometimes unable to make decisions according to their wishes, it creates a less effective perception of the "power" of the administrative service within them. However respectable society may consider it, the true picture within families is often dismal.

The fourth aspect is the value system of the new generation. Today's young generation is more attracted to global opportunities, creative freedom, digital-based careers, and a new entrepreneurial culture than the stability of government positions. They are willing to take risks, but do not want to remain in a rigid system. In a service like the Indian Administrative Service, where rules are rigid, procedures are elaborate, and a significant amount of energy is spent maintaining the system, they do not see the full extent of their potential. It's also noteworthy that many Indian Administrative Service officers themselves don't encourage their children to join the service. After years of exhaustion, struggle, and immense pressure, they envision a more balanced, independent, and relatively peaceful life for their children. This is a natural psychological tendency of parents, and it profoundly influ-

ences their children's career choices. This entire scenario points to a profound social change. The time when the Indian Administrative Service was considered the most prestigious career choice is coming to an end. Today, many prestigious and effective careers are available that offer independence, creativity, respect, and income—all in abundance. This changed landscape has somewhat diminished the appeal of the Indian Administrative Service, especially among families who have experienced the harsh fatigue behind its glamour. Yet, it remains true that this trend never diminishes the importance of the administrative service. The Indian Administrative Service is the administrative backbone of the country, and the young people who join it play a vital role in shaping the nation. The only difference is that now this service is chosen by those who truly desire it—not by those who enter under social pressure or compulsion. Ultimately, the children of Indian Administrative Service officers not joining the service is not a sign of failure, but rather a reflection of the nuanced mindset of a changing India—an India where choices are greater, expectations are newer, and careers mean not just prestige but also quality of life. This change is positive, as it shows that the new generation dreams of a world where careers are determined not by power, but by balance, freedom, and personal fulfillment.

Modi's six-point mantra for a better world

There are numerous global forums where nations gather to devise common strategies and chart pathways for regional and collective progress. Yet many of these platforms become mired in competing interests, eventually reduced to talking shops with little tangible change on the ground. The G20 Summit in Johannesburg, however, stood out as a clear exception. For once, member countries rose unanimously against the high-handedness of developed nations and resisted US pressure, asserting their demand for greater equity in the global economic order. The highlight of the Summit was Prime

Minister Narendra Modi's six-point plan which was pragmatic and was hailed by one and all.

These six points could bring about a radical change if they are implemented in right earnest. Yet another highlight which made the Summit relevant was the adoption of a climate declaration despite a US boycott and pressure. Prime Minister Modi's six proposals gave clarity and practicality to Summit's agenda and alignment with the priorities of the Global South. The first point on the drug-terror nexus underlined the urgent need for coordinated action against crime networks

that destabilise economies and societies, especially in the low GDP countries.

His second proposal, the G20 Global Healthcare Response Team borne out of Corona pandemic could be a game changer when health emergency strikes on global scale. By creating a trained, deployable medical corps, the G20 can respond swiftly to future health emergencies — especially in vulnerable regions. This initiative, if realised, can be one of the most practical solutions for mitigating health emergencies. PM Modi's push for a G20 Africa-Skills Multiplier Initiative further positioned India as an

advocate for African development. Skill-building and workforce transformation are essential for global economic growth. Equally significant was Modi's call for a Global Traditional Knowledge Repository—a platform that recognises the value of indigenous knowledge in medicine, agriculture, and sustainability. This could create a vast pool of traditional knowledge gathered over thousands of years and put to best use of humanity. The final two proposals — a G20 Open Satellite Data Partnership and the Critical Minerals Circularity Initiative—link technological collaboration with resource security.

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Khara Sach

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

Sheikh Hasina's death sentence: India's new challenge in South Asian diplomacy

**Bangladesh's judicial crisis and India's diplomatic balance
Analysis of the new equations emerging in South Asian politics after the death sentence awarded to Sheikh Hasina**

The death sentence handed down by Bangladesh's special tribunal to former Prime Minister Sheikh Hasina has deeply shaken South Asian politics. This verdict not only calls into question Bangladesh's democratic credentials but also places India in an unprecedented diplomatic dilemma. India will have to navigate a highly sensitive balance between Hasina's safety, the extradition demand, border security, economic interests, and regional power balance. This entire development demonstrates how a domestic political crisis can become a multifaceted strategic challenge for neighboring countries.

Amid unprecedented political turmoil in Bangladesh, the death sentence handed down by a tribunal to former Prime Minister Sheikh Hasina is not just a court verdict, but a historic event that has shaken the entire South Asian geopolitical landscape. The sentence came at a time when Hasina was already enjoying political asylum in India, and against the backdrop of widespread public anger and violent protests against her government in Bangladesh. The verdict has brought the credibility of Bangladesh's democratic institutions, the transparency of the judicial process, and the stability of governance into sharp debate. But more importantly, it is plunging India into a deep diplomatic quandary, where each move could have far-reaching implications for regional dynamics and bilateral interests.

The primary challenge for India is how to officially respond to this decision. India is Bangladesh's closest and largest partner, with whom it shares ties

in a number of vital areas, including security, trade, energy, border management, connectivity, and cultural ties. Therefore, India cannot afford to openly condemn or support the decision. India also has to uphold the principles of democratic values, human rights, judicial impartiality, and political stability, which align it with regional leadership. Furthermore, India's policy of non-interference in Bangladesh's internal affairs is an essential reality. This is why the tone of India's diplomatic statements has been extremely restrained, cautious, and balanced.

The second major challenge facing India is Sheikh Hasina's safety and a potential demand for her extradition. Hasina has long been safe in India, and it is almost certain that Bangladesh's new ruling dispensation and tribunal will seek her extradition. However, the India-Bangladesh Extradition Treaty explicitly mentions a political offense exception, which gives India legal grounds to refuse to send Hasina to Bangladesh. Furthermore, if India considers her a victim of persecution or a biased trial, extradition would be contrary to India's human rights and democratic principles. However, this could escalate tensions with the

Bangladesh government, and Indian diplomacy needs to handle this situation with utmost caution.

The third major dimension of this situation that India needs to view is regional stability. India and Bangladesh share a nearly 4,000-kilometer-long border, where unrest or escalation of political violence could lead to increased border security, cross-border crime, illegal migration, refugee flows, and the activities of radical groups. This could have a direct impact on states like West Bengal, Tripura, Mizoram, and Assam. Bangladesh's stability is as important to India's internal security as it is to any other national strategy. Therefore, India wants democratic processes, social peace, and effective governance to be restored in Bangladesh as soon as possible.

Another important aspect is that instability in Bangladesh's politics could also negatively impact India-Bangladesh economic relations. The two countries have

extensive trade exchanges, industrial cooperation, power and gas pipeline projects, port development agreements, cross-border rail and road connectivity, and several economic corridors underway. If the political crisis in Bangladesh prolongs, these projects could slow down, the investment climate could be affected, and trade could be disrupted. This becomes particularly challenging at a time when regional powers—especially China—are actively expanding their presence in Bangladesh.

China-Bangladesh relations have long been a concern for India. China has expanded its influence in Bangladesh through large infrastructure projects, maritime agreements, and strategic locations. If India-Bangladesh relations weaken during times of political instability, it could provide a major opportunity for China. Therefore, India must avoid any situation where its neutrality or sympathy for Hasina is perceived by the new Bangladeshi regime as anti-India or a disadvantage to itself. This poses a purely strategic challenge for India: it must simultaneously support democracy and judicial impartiality while simultaneously protecting its regional competition and strategic interests.

The policies of countries like the United States and Pakistan also complicate this development. The United States has repeatedly expressed concerns about electoral transparency and human rights violations in Bangladesh, while Pakistan may attempt to steer Bangladesh's political objectives in an anti-India direction. India is balancing this triangular pressure by adopt-

ing a strategy that neither treats into regional power dynamics nor becomes embroiled in any direct conflict. This balance also defines India's broader South Asia approach.

This development could also impact people-to-people contacts and cultural ties. Millions of Bangladeshis work, study, visit, and engage in cultural exchange in India. If the new regime in Bangladesh is dissatisfied with India's stance, pressure on these people could increase, destabilizing the socio-cultural environment of both countries. Bangladeshi refugees living in India may also face greater security challenges.

In essence, the death sentence handed down to Sheikh Hasina represents a profound political-judicial crisis within Bangladesh, but its impact is not limited to Bangladesh; it affects the diplomatic, economic, security, and social fabric of South Asia as a whole. The challenge for India is not only to protect its national interests but also to ensure that Bangladesh makes positive progress towards stability, democracy, and just governance. India's diplomacy must proceed with patience, prudence, and a high degree of sensitivity.

Ultimately, this development reminds India that the domestic politics of its neighbors never exist in isolation; they have implications beyond its borders and raise new questions about the balance of power. India must play the role expected of a responsible, democratic, and regionally leading power at such a time—sensitive yet firm, balanced yet principled, and neutral yet enriched by a humanitarian perspective.

Sharanjit Thind (R) Announces Run for Congress in New York's 18th District

Democrat-held CD18 in the Hudson Valley is flippable, insists the Indian American, who is using his extensive business and government experience to build a campaign to win the 2026 election.

By Parveen Chopra

Sharanjit Singh Thind filed his candidacy in September 2025 for the US House of Representatives from New York's District 18 in the Hudson Valley. A lifelong Republican and Sikh born in Punjab, India, he believes this Democrat-held seat is ready to flip. His campaign focuses on promoting business, making jobs AI-proof, defending family values, and prioritizing community safety. With extensive experience in both the private and public sectors, he is the best candidate to represent this district north of Manhattan.

Thind says he has the blessing of the party's establishment. Before filing his nomination papers in September, he met with New York Republican State Committee Chairman Ed Cox—son-in-law of President Nixon—to discuss the party's support. At the time, Thind was told that there were no other Republican candidates in the fray and that the 18th Congressional District (CD-18) would be a strong place for him to run. "But, even with the best intentions and backing of the party leadership, primaries are unavoidable and even healthy," he says.

Thind describes himself as fully familiar with CD-18 and notes that he is in close contact with local party leadership, thanks to Chairman Cox. "I am getting a very enthusiastic response when I interact with constituents of all stripes and backgrounds," he added.

While agreeing that the incumbent, Patrick Ryan, defeated Alison Esposito (R) by 14 points in 2024, Thind points to a changed environment that would help him emerge victorious on November 3, the election day in 2026. "People were fed up seeing hotels and motels teeming with illegal migrants housed in the Hudson Valley under President Biden and Mayor Adams. Under President Trump, that threat to law and order has been cleared."

The recent election of self-declared socialist and freebies-promising Zohran Mamdani as Mayor of New York City is worrying all, Thind claims. In sharp contrast are Trump's America First, pro-business policies, which he supports as do most upstate New York voters. In the context, Thind talks passionately about what has made America the world's largest economy and a magnet for the world's best. The answer is: by putting business first. To do that, you have to know about business, which he does, having run

media and real estate businesses.

Appealing Policy Platform

The policy platform Thind is building is solely to serve his constituents. "The biggest challenge in the coming months and years," Thind projects, "is that many, many jobs will evaporate under the AI heat. I am not against AI or automation, but I will make the AI behemoth companies accountable, to make them funnel back some of their profits to retrain the retrenched workers." Similarly, banks should be held accountable for the financial scams happening under their nose that upend so many seniors' lives.

Promoting tourism in the picturesque Hudson Valley is a no-brainer. "I will give tourism full attention to attract high-paying visitors and create jobs," says Thind while pointing to a recent Netflix series, 'Four Seasons', which was shot there and stars Steve Carell and Tina Fey. With his business acumen and the region's appeal, he is confident that more entertainment projects will follow.

Thind can boast a rich resume that highlights his multifarious career. Armed with an MBA and a journalism degree, Thind arrived in America at the cusp of this century. Over the years, he worked for many reputed companies, founded his own ad agency in Manhattan, and has been Editor-Publisher of 'The South Asian Insider' for almost two decades. Recently, he became an author with

"The Beginning - Mad Men of Nu Way Advertising," highlighting his experience at the helm of the once-thriving ad agency on Madison Avenue.

Experience in Government and Politics

From 2012, he has worked with the government in one capacity or another. He served as a Commissioner on the Nassau County Human Rights Commission until 2018. He also worked with the Receiver of Taxes office in the Town of Hempstead, the largest township in America. In electoral politics, Thind has gained valuable experience helping others run for office. "From local councilman, mayoral to state senate and assembly to DA to Congress races, I have been very closely involved, spending long hours strategizing policy. I have helped raise and also personally contributed to the campaigns of quite a few races," he says. Twice, he has received the Congressional Excellence award. Running for Congress, Thind insists, he also draws on the perspective he gained as an editor on how government is run and what needs to be done to fix what is broken.

To kick-start his campaign, Thind will put his own money into it and seek support from small donors (the maximum individual contribution is \$3,535). He clarifies that no government matching funds are available for Congressional races. Because CD18 is flippable and can help the GOP retain control

of the House after 2026, Thind expects America-loving, like-minded individuals to help lift his campaign to victory.

Thind owns a property in the Catskills and is in the process of signing a lease for a house in Saugerties, in Ulster County. He lives with his wife and two sons on Long Island.

Thind's appeal is straightforward: Elect a representative who will bring more jobs and protect those jobs from AI; bring more tourism to the Hudson Valley; expand healthcare benefits; protect family values; and pass laws to save senior citizens from scams.

To support and elect Sharanjit, go to ThindForCongress.com

Parveen Chopra is the founder of ALotusInTheMud.com web magazine.

The battle for Indianness in education

The Government, both at the Central level and at the State level, kept the slogan of Indianness alive, but their ability to convert it into a dignified employment pattern was missing. A degree from, say, 'Ujjain University' and the like may have had a lot of worth, but it was not reflected in the employment market. Indianness was a slogan, not the prime attraction for careers. This was true at the graduation level, at the postgraduate level, and certainly at the PhD level. This fact of image and pricing was reflected in many political statements but never found its way into the employment market. This was unfortunate for the growth of the Indian education system.

It is true that in the sixties, many useful and worthwhile Central universities emerged, as did the IITs, IIMs and more. However, the

malaise remained. Students graduating from IITs or with a certification from the IIMs also sought their careers abroad and were hardly attracted to the Indian market.

Hence, the situation emerged where talent was drawn to IITs and IIMs as well as distinguished Central universities, but graduating from there did not merit serious attention for staying back in India. This was popularly condemned as 'brain drain', but nothing operational was effectively done. There was a sense of status deprivation for Indian degree holders. Clearly, this did not bode well for nation-building. The flaws were obvious and many. Some of them were well recognised but seldom acted upon. Illustratively, if an Indian student went for a PhD topic abroad, his choice of topic was determined by the specialisation of his

supervisor and the resources available in the institutions of his choice. This did not help the growth of an Indian-oriented IIT or IIM orientation. This situation persisted through the seventies and the eighties. A few people tried to flag this problem, but even an Indian-oriented political leadership was unable to reverse the trend. In fact, the influential members of the system, in many ways, reinforced it by sending their wards abroad for education and employment. They could do this more freely because they were influential in the Indian system, and the non-Indian universities from prestigious learning centres of the West knew how to develop relationships with them. They saw it as an opportunity to create a relationship of obligation with an influential class of Indian decision-makers.

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Khara Sach

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

Shaping India's next generation of innovators

In October this year, five students from modest government schools packed their bags and boarded a flight to Panama City. They were on their way to represent India at the FIRST Global Challenge — an international robotics competition featuring teams from 193 countries. Their journey began far from global attention, in a small and often overlooked Atal Tinkering Lab on their school campus.

These are not the students who typically find themselves on global STEM stages. For Gouresh, the team's lead programmer, the lab opened a doorway to a long-standing fascination with machine logic. For Ningaraj, raised by a single mother working in housekeeping, it offered possibilities that once seemed distant. A decade ago, such a story would have been difficult to imagine. Their achievement is about much more than competition results.

It reflects what can happen when potential meets opportunity—and it raises an urgent question: how many such stories can India create?

Why Tinkering Matters

Tinkering labs offer something most Indian classrooms still lack: the freedom to explore, experiment, and fail safely. With robotics kits, microcontrollers, 3D printers, hand tools, and guided instruction, these spaces encourage inquiry-driven, hands-on learning. Students learn to solve real problems, collaborate, iterate, and apply theory to practice. The five students who competed in Panama spent months after school—often late into the evening—teaching themselves coding, electronics, and mechanical design. Mentors from the Amazon Future Engineer Makerspace, run by The Innovation Story, supported them throughout. Within six months, the team built a functional, competition-

ready robot designed to help other robots navigate obstacles — a fitting metaphor for what a supportive ecosystem can unlock. More importantly, the experience reshaped how they saw themselves: the lab did not merely teach robotics; it taught them to think like innovators. India has islands of excellence in STEM-Atal Tinkering Labs, private competitions, and non-profit maker initiatives—but these remain fragmented. Over 10,000 Tinkering Labs now reach around 10 million students, yet with more than 1.5 million schools, access is still uneven, especially in government and rural institutions. This gap represents a lost opportunity. As India moves towards a projected \$7 trillion economy by 2030, innovation capacity will determine how much growth can be unlocked — and who participates in it. Tinkering is often treated as an add-on, limited to competitions or

one-off projects, but impact remains shallow when learning is episodic. To truly cultivate problem-solvers, tinkering must shift from a project to a core learning approach. This means integrating hands-on making into the timetable, training teachers for inquiry, linking labs to local challenges, ensuring ongoing mentorship, and building industry exposure. In short, tinkering must evolve from programme to pedagogy. India's future innovators will emerge when schools create space for curiosity and encourage students to become creators, not merely consumers. The talent exists; now intent must match it. Innovation depends not only on tools in students' hands but on the belief placed in their potential. India's innovators of tomorrow will emerge by design — if the nation chooses to design that future today.

India's young and the politics of presence now emerging

At a conference recently, a question from the audience stayed in the air long after the discussion ended: Will India's young also take to the streets like the protesters in Tanzania, Peru or Nepal?

Across continents this year, young people have risen against political systems that felt unresponsive. In Peru, students challenged governments weakened by distrust. In Nepal, first-time voters turned frustration into new political groups. In Tanzania, crowds of young citizens gathered in public spaces to demand dignity. These movements were not driven by one ideology. They were driven by a feeling that institutions had stopped hearing them.

India's youth have watched these moments carefully, but without the impulse to replicate them. For all its flaws, Indian democracy still provides avenues for peaceful change. The question in India is not whether youthful anger will erupt, but whether youthful intelligence will choose to engage. The greater danger is not forced silence. It is a quieter habit of stepping back and letting others decide the future.

India has more young people than any other country. Over 40 per cent of the population is below twenty-five, and nearly 460 million are between fifteen and twenty-nine. Yet the spaces where decisions are made remain mostly shaped by older generations. The word youth is used so loosely that it now includes people well into their forties, far removed from the urgency and imagination of early adulthood.

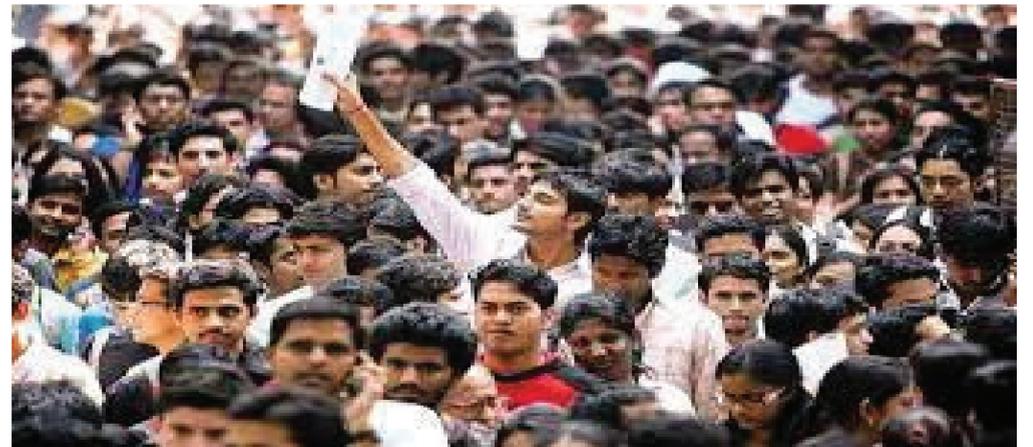
At events that claim to champion youth voices, the speakers themselves are often closer to mid-life than to youth. India celebrates the idea of being young, but hesitates to trust the young with actual responsibility.

Those who do enter public life encounter a gentle but persistent scepticism. Their ideas are welcomed but rarely acted upon. They are asked to wait, as if responsibility must always follow age rather than ability. Yet democracies are renewed not by guarding experience but by cultivating judgement. Trust is not something that automatically comes with age. It is something societies must extend if they want continuity and renewal.

There is also a popular belief that this generation has inherited comfort. The reality is more complex. It has inherited polluted air, climate anxiety and an overwhelming flow of information. What appears as privilege often hides burdens that earlier generations did not have to confront.

Yet today's young bring a distinct ethic to work and life. They do not equate success with exhaustion. They value focus, clarity and careful thought. But these strengths must move beyond private life and enter public life. Reflection without participation can become distance.

India's institutions do not need revolution. They need the quiet resurgence that becomes possible only when younger minds are allowed to shape them. Some beginnings already exist. Platforms such as MyGov, youth consultations and public fellowships have opened small doors.

These now need to develop into deeper forms of inclusion.

Every ministry could establish a Young Fellows' Council to advise on implementation. District administrations could form advisory groups that bring students, researchers and entrepreneurs into local planning. Parliament could host an Annual Youth Session where citizens under thirty present proposals to committees. These ideas are not dramatic shifts. They are practical steps to ensure younger voices are part of governance.

Universities also have a role. Education cannot be only about exams and employment. It must prepare young people to participate in public life. A period of work in a panchayat, a municipal ward office or a government mission should be part of learning. Corporations can support Public Innovation Labs where young innovators work with officials on sustainability, technology and inclusion. None of this re-

quires new bureaucracy. It requires trust in the abilities of the young.

Earlier generations built institutions in an age of scarcity. Today's young must help make them responsive in an age of complexity. If they can combine technical skill with civic empathy, India's progress will not depend on sudden upheavals. It will grow through steady, thoughtful reform.

The protests in other nations are warnings rather than templates. They show that when young citizens feel unheard, they find new ways to express dissent. India must ensure that its young find purpose within institutions, not frustration outside them. The politics of absence has lasted long enough. What the country now needs is a politics of presence: patient, grounded and committed. The future will not arrive on its own. It will be shaped by those who choose to step forward.

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

Abhi Na Jao Chhod Ke... 'He Man' dedicated to Dharmendra

Dharmendra: Farewell to an era, immortality of a Hero

Dharmendra's passing is not just the loss of an actor, but the end of an era. Rising from rural soil to the heights of cinema, this artist won millions of hearts not with his acting, but with his simplicity and humanity. From romance to action and comedy—he brought the truth of life to every role. Veeru from "Sholay," the Professor from "Chupke Chupke," the hero from "Mera Gaon Mera Desh"—these aren't just characters, they're part of our memories. Dharmendra is gone, but his light will always remain.

Hindi cinema has given birth to many stars in its long journey, but there are some whose brilliance never dims with time, but lives on, bringing a new sparkle to the eyes of every generation. Dharmendra was one of those rare stars who was not just an actor but also became a part of the emotional fabric of Indian society. His passing has left a void that is difficult to express in words. He was not just a screen image; he was a human being whose warmth and humility connected audiences to him like a member of their own families.

Dharmendra's story is no less than a film script. This journey, which began in Nasrali, a small village in Punjab, is a living example of struggle, hard work, and the power of dreams. When a boy born into a humble farming family reaches the glitz and glamour of the film world, one often loses his true identity, but Dharmendra wasn't like that. He never abandoned his roots. That same simplicity, that same Indianness, that same sense of belonging was evident in his every smile. That's why he became not just a "star," but a "hero of hearts."

When he burst onto the silver screen in the 1960s, audiences could not have imagined that this young man would become one of the most beloved faces in Hindi cinema for decades to come. While his beginnings were slow, the innocence in his eyes and the deep confidence hid-

den in his personality quickly struck a chord with the masses. His early films demonstrated his distinctive qualities: simplicity of dialogue, spontaneous expression of emotions, and a sincere approach to his characters.

Over time, Dharmendra demonstrated that he wasn't just a romantic hero, but an actor who could fit into every genre. He lived every shade of acting—the tenderness of romance, the ease of comedy, the intensity of action, and the depth of emotional scenes. His romantic portrayal in "Anupama" and "Anpadh" captivated audiences, while his action-packed performances in "Mera Gaon Mera Desh" and "Sholay" earned him the title of "He-Man." This title wasn't a fashion statement, but a testament to his inherently strong personality.

Veeru from "Sholay" is a character in Indian cinema history that needs no introduction. Veeru's fun, friendship, carefree attitude, and depth of heart made this character immortal. Dharmendra didn't just play a role, he lived it. That's why Veeru still brings smiles to audiences' faces.

But Dharmendra's magic wasn't limited to Veeru. His serious-minded comedy in "Chupke Chupke" proves that comedy doesn't always come from over-the-top action or exaggeration; it can also be born from grace and timely dialogue. Dharmendra was a living example of this.

The foundation of his acting was always truth. He didn't act; he expressed truth. This truth sometimes

never tried to prove himself great or big. Even after hundreds of successful films, millions of fans, and decades of popularity, he spoke like a simple villager. His humility wasn't the result of any artificial modesty; it was part of his nature. This is why he remained an object of equal respect both within and outside the industry.

Dharmendra never abandoned his values, both in his personal and political life. He was elected to the Lok Sabha in 2004 and served the public in his own way. Although he was not deeply involved in politics, it was clear that he understood his role as a responsible citizen of society. His character was as straightforward and direct as his acting. The simplicity of his lifestyle also always impressed people. His farmhouse, far from the hustle and bustle of Mumbai, working the land, watering the fields, spending time with animals—all these brought peace to his soul. This portrays an actor who, beyond the glittering screen, felt completely at home in the lap of nature. This is a quality rarely seen in any actor.

Dharmendra had another great quality—his down-to-earth nature. He

to his time. Today's generation finds the same freshness, the same human sensitivity, and the same communicative power in Dharmendra's films that audiences felt 40-50 years ago. It is the lot of very few artists to have the power of their films transcend generations. Dharmendra didn't take this legacy with him; he left it to society.

When we think of him today, that easy smile on his face immediately comes to mind. It's as if he were still preparing for a scene, or saying in an interview with his famous humility, "Hey, I'm not a great actor, I just try my best." This very attitude made him great.

Dharmendra's passing is not just the departure of an artist for Indian cinema; it marks the end of an era. An era when simplicity, emotion, and humanity were the backbone of acting. An era when cinema wasn't just entertainment, but a mirror of society, family, and relationships. Dharmendra was the brightest ray of light in that mirror.

But like every great artist, Dharmendra has proven that even if the body is gone, the art never is. His voice, his laughter, the sparkle in his eyes, the scenes from his films—all of these will live on somewhere within us. That's not just because he acted in over 300 films, but because he made a place in people's hearts. This is the true power of cinema—when the audience begins to see the actor not just as an actor, but as part of the family.

Today, when we remember this line in tribute—"Abhi na jao chhod ke..."—it's not just a line from a song. It feels like the call of an era. But great artists never truly go away. Dharmendra is gone, too. He's in our songs, in our dialogues, in our films, and above all, in our hearts.

A hundred salutes to that 'He-Man' of Indian cinema, whose simplicity taught us to be human and whose smile made generations realize the beauty of life.

manifested as the tenderness of love, sometimes as the bitterness of conflict. In today's age, when acting is increasingly dependent on technique and superficial embellishment, Dharmendra reminds us that the heart is at the heart. It is this quality that liberated his films from the constraints of time.

Dharmendra had another great quality—his down-to-earth nature. He

never tried to prove himself great or big. Even after hundreds of successful films, millions of fans, and decades of popularity, he spoke like a simple villager. His humility wasn't the result of any artificial modesty; it was part of his nature. This is why he remained an object of equal respect both within and outside the industry.

His contributions are not limited

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ
- Dr. Satyavan Saurabh,
Mobile :9466526148,
01255281381

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀ ਨਿਬੰਧਕਾਰੀ ਦੇ ਸਹਿਜ

ਪ੍ਰਵਚਨ: 'ਜਵਾਬ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ...'

ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਮੂਲਕ ਨਿਬੰਧਾਂ ਤੇ ਸੁਹਜਮਈ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਨਾਲ ਉਤਪੰਤ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਆਪਣੀ ਤੀਜੀ ਪੁਸਤਕ ਲੈ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਛਾਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਵਾਰਤਕ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਿਲ ਹੈ। ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕੈਨੇਵਸ ਉਪਰ ਮਿਆਰੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਕਾਲ ਦੇ ਚਲੰਤ ਮਸਲਿਆਂ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਉਸਦੇ ਨਿਬੰਧ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਬਹੁਤੇ ਨਿਬੰਧ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਤੇ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੱਤ੍ਰਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਗੰਗੇਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਬਾਪੂਬੀ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਸਵਾਲ ਦਰ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਕ ਮੁੱਲਵਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼: 'ਜਵਾਬ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ...'

ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਮਨਵੀਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਮੀਰਪੁਰ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ) ਵਿੱਚ ਸੀ ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਆਂ ਵਿੱਚ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਵੱਸੇ ਸਨ। ਮੂਲ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਘੱਗ ਵੱਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉਪਰ ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸੀ। ਉਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਘਰ ਸੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇਕ ਸਰਵ ਸਾਂਝੇ ਟੁਕੜੇ, ਜਿਸਨੂੰ 'ਘੋੜੀ ਕਾ ਖੇਤ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਇਹ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ 'ਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸਤਿਕਾਰ ਰੱਖਣ, ਬਚਪਨ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ, ਗਵਾਂਢੀਆਂ, ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ, ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਈ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਖਾਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਚਸਕੇ ਨੂੰ ਚਿਤਵਨ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਰੇਖਾਕਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲੇਖਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਚਲਦੇ ਰਹੇ ਘਰਾਣੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਲ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਰੁਮਾਂਚ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਤੇ ਪੌਲਾਧਾਰ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਾਲੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਪਹਾੜੀ ਰਸਤਿਆਂ/ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲੇਖਕ ਚੌਗਿਰਦੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵੱਡੇ ਹੋਣ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ, ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਆਂ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਬੀਰ 60ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਠਿਨ ਤੇ ਕਠੌਰ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਾ, ਬਉਲੀਆਂ, ਫੁਹਾਰਿਆਂ, ਜਾਂ ਜਲਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਪੂਰਾਂ ਤੋਂ ਕੱਚੇ ਘੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਬਾਪੂਬੀ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਬੱਚੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰ ਜਾਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਜਿਹਾ ਵਾਹਨ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ-ਟਾਂਵੇਂ ਕੋਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਚੀਲ ਦੇ ਬਿਰਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਡਰਾਵਣਾ ਤੇ ਦਹਿਲਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਦੀ ਕਾਂਗੂ ਵਿਖੇ ਫੇਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰਚੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਵਾਗਤ ਵਿੱਚ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਮੌਕਾ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਸਥਾਈ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਹੈ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਅਧੀਨ ਸਰਸਾਰ ਹੋਇਆਂ ਨੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਪਰੰਤ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਤਨ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਬਲ ਸਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਨਿਮਰ, ਨੇਕ-ਦਿਲ ਤੇ ਦਿਆਲੂ ਪੁਰਸ਼ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੁਝ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਚਾਹਵਾਨ ਗਰੀਬ ਘਰ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਕੇ ਲੇਖਕ (ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕ ਵੱਡੇ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੀ) ਅਪਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਹਿਸਾਨ ਨਾ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਹ ਲੜਕੀਆਂ ਜਦੋਂ ਲੇਖਕ ਦੀ ਗੀਟਾਇਰਮੈਂਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ, ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਸੌਗਤ ਭੇਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਰਾਨੀ ਭਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ- 'ਚਮਕੀਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਪਟਿਆ ਹੋਇਆ 'ਸੈਲੋ ਜੈਲ ਪੈਨ' ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਫੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਇਹ ਸੀ ਮੇਰਾ ਤੋਹਫ਼ਾ, ਕਿਸੇ ਜਵਾਹਰ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤੀ ਇਸ ਤੋਹਫ਼ੇ ਨੇ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਮੇਰਾ ਗੱਚ ਭਰ ਦਿੱਤਾ।' (ਪੰਨਾ 20)। ਉਹ ਭਾਵੁਕ ਪਲ ਲੇਖਕ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਮੋਲਵੇ ਸਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਇਥੇ ਲੱਖਾਂ ਮੰਦਰ, ਮਸਜਿਦਾਂ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਗਿਰਜਾ

ਘਰ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰੀ ਆਸਥਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਥਾਈਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ (ਰੋਟ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਨ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਹੈ ਲੇਖਕ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਹੈ ਕਿਥੇ? 'ਰੱਬੀ ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਬਾਦੀ' ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਸਲੀ ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਚਲਨ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਚੰਭਿਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਧਰਮ ਵਰਗੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉਪਰ ਲੇਖਕ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਪੁਸਤਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਨਿੱਠ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਕਰੋਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਕਿਸ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਮੀਰ ਹੈ ਜਾਂ ਗਰੀਬ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਹੀ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਨਿਬੰਧਕਾਰੀ
ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ, ਪ੍ਰਿਤਾਭ ਕੋਰ ਪੀਐ
ਖਰਾ ਸੱਚ
ਡਾ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਹਿਰੋਕ
98885-10185

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਅੰਨਦਾਤਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸਨੂੰ 'ਸਾਂਝ ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਰਿਸ਼ਤਾ' ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਨਦਾਤਾ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤਦਾਰ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਲਈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੀਏ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਬੱਚਾ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ! ਕੋਈ ਵਲ-ਛਲ, ਕੂੜ-ਕਪਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਅੰਦਰ ! ਬੱਚੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਤਾਂ ਸੁਣਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰਦਿਆਂ ਲੇਖਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਉਪਰੰਤ ਲੇਖਕ ਇਸ ਨਿਰਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਕਦੇ ਤਿਆਗਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ। ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਆਦਰਸ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਜੇ ਜ਼ੋਰਮ ਵੀ ਉਠਾਉਣਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਠਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਖੜੋਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮਨਮੋਹਕ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਟੋਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਲੈਣ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਫੋਟੋ ਲੈਣ ਵਕਤ ਮਦਦਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਚਿਰ-ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ, ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੇ ਵਿਵੇਕ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੱਲ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਤਨੀ, ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਜਾਂ ਮਾਂ ਜਦੋਂ 'ਖਾਣੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਬਣਾਵੇ' ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਅੰਤਰ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਜਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਣਾ ਸਿਰਫ ਅੰਤਰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਬਣਾਵੇ? ਹੁਣ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਲੇਟ ਸੌਣ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਲੇਟ ਉੱਠਣ ਦੀ ਆਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੰਕਟ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਾਸਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ

ਚਲਨ ਦੀ ਲੇਖਕ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕਾ ਮਨੁੱਖ ਬਹੁਤ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਬਦਲਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਜ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਖੋਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕਟ ਤੇ ਅਜਨਬੀਅਤ ਦਾ ਸੰਕਟ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਕ/ਆਰਥਕ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੀਸ਼ਪਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਫੋਕੇ ਵਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਸਮਾਜਕ ਅਹੁਰ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਰੁਕਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਲੇਖਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕਾਂ, ਚਿੰਤਕਾਂ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ/ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਵਾਲੇ/ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਕੋਲ ਮਕਸਦ ਹੈ ਉਹ ਟੀਚਾ ਮਿਥ ਕੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਪਰ 30 ਲਈ ਉਹ ਸਿਰ ਤੋੜ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜੀਉਣ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਉਪਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਘਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਹਾਲ ਆਫ ਕਾਈਡਨੈੱਸ' ਗੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕ ਡਾਊਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਲੇਖਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਨੂੰ ਮੈਂ 1971-72 ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਬਾਲ-ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਦੀ ਹੁਣੇਵੀਂ ਅਵਸਥਾ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ, ਉਸਦੀ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲਤਾ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ, ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਉਦਾਰਤਾ, ਲਗਨ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਆਦਿ ਦਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਆਤਮਕਥਾ ਵਰਗਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

'ਜਵਾਬ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ...' ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਸਮਤੁਲ/ਸਮਰੂਪ ਉਸਰਦੇ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਬੜੇ ਸੁਭਾਵਿਕ, ਸਪਸ਼ਟ, ਸਹਿਜ ਤੇ ਸਰਲ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਵਿੱਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਿਸੇ ਉਚੇਚ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ।

ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੋਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਉਸਦੀ ਕਦਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਸਦੀ ਬਹੁ ਪੱਖੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਜਦ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਤਰ-ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਦੀਆਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ, ਉਸਦੇ ਭਾਵਾਂ, ਉਸਦੇ ਉਦਗਾਰਾਂ, ਉਸਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਰਚੇ, ਉਸਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਆਦਿ ਦੀ ਟੋਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਲੀਨਤਾ, ਸੁਹਜਾਤਮਿਕਤਾ, ਨੇਮਬੱਧਤਾ, ਸੰਜਮਤਾ ਭਰਪੂਰ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਪਹਿਰਾਵੇ, ਬੋਲ-ਚਾਲ, ਚਾਲ-ਚਾਲ, ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ, ਚੱਜ-ਆਚਾਰ ਆਦਿ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਮੁੱਲਵਾਨ ਹਨ। ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੂਤਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਰ੍ਹੇ ਆਂ ਬੱਧੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਉਹ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਤੇ ਨਿਸੰਗਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ

ਹੈ। ਇਕ ਗੱਲ ਨਿਸਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਅਮੋਲਵੀ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸਵੈ ਸਿਰਜਕ, ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣਾਏ ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਛਵੀ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਨੰਤ ਤੇ ਅਸੀਮ ਸੌਮਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਤੇ ਬਾਰੀਕ ਨੀਝ ਨਾਲ ਲਿਖਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਪਾਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਲਿਖਤ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਲ ਵਹਾਉਂਦੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਵਾਂ-ਰਵੀਂ ਉਪਜਦੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਉਹ ਤਰਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਵੀਂ ਘਾੜਤ ਘੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਵੇਂ ਨਵੇਲੇ ਅਰਥ ਸਿਰਜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਤੇ ਉਸਦੀ ਰਚਨਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਾਰੇ ਬੱਝਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਠਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਿਖਿਅਤ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲੋਂ, ਸਮਾਜ ਕੋਲੋਂ, ਸਿਸਟਮ ਕੋਲੋਂ ਅਨੇਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀ ਇਹ ਨਿਬੰਧਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ ਸੂਰ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਹਿਜ ਤੇ ਸੁਹਜ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਾਦ ਦੌਰਾਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਲੰਮੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਰਲ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਾਹਿਤਕ ਮੁਹਾਵਰਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਆਤਮਕਥਾਤਮਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ 'ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ ਪੰਨੇ' ਲੇਖਕ ਦੇ ਸਹਿਜ ਪ੍ਰਵਚਨ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਮਰਣ ਹਨ, ਜੋ ਸੁਹਜਾਤਮਿਕ ਰੂਪ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲਿਖਤ ਦੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲੇਖਕ ਲੋੜੀਂਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਿਰਜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਜਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਸੁਹਜਬੱਧ ਤੇ ਸੰਰਚਨਾਤਮਿਕ ਸੰਗਠਨ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਕਲਾਤਮਿਕ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕਲਾਤਮਿਕ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ, ਲੇਖਕ ਦਾ ਪਾਠਕ ਨਾਲ ਸੂਝ ਤੇ ਸਮਝ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਮੰਗਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਭਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਝੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਵੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤਾਕਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਕਿਆਈ, ਅਧਿਐਨ ਕਾਰਜ, ਪ੍ਰਾਧਿਅਪਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਉਸਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੇ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਬਾਅਦ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਨ।

ਮੈਂ ਅਪਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਰਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁੱਲਵਾਨ ਸੌਗਤ ਭੇਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਸਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਾਨਦਾਰ ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਲਈ ਹਾਰਦਿਕ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਬੀਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਉਛਾਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਵਰਣਾਤਮਿਕ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਠਕ ਹੁੱਥ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਗੇ। ਬਾਰੀਕ ਪਾਠਗਤ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਠਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਸਮਝਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ - ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨੀਂਹ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। 2025 ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਲ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਰੋਹ ਬਹੁਤ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

25 ਨਵੰਬਰ, 2025 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਮਾਰੋਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਆਗੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਸਾਨੂੰ ਨਿਆਂ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 350ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਿਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਦਰ-ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਸਾਨੂੰ ਨਿਆਂ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ 350ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਇਸ ਸਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਿਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਦਰ-ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਿਸ਼ਵ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। 17 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ, ਜਦੋਂ ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਸਨ ਅਧੀਨ ਧਾਰਮਿਕ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੇ ਡਰ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮਦਦ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਧਰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਦਰਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਰਾਹੀਂ ਟਕਰਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਚਾਰਦਰ-ਵਜੋਂ ਦਾ ਭਲਾ- (ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣ) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ? ਕੀਤਾ, ਜੋ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੋਚ
ਐਡਵੋਕੇਟ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾਸ
ਗੋਡੀਆ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 9226229318

ਨਾਲ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਫਲਸਫਾ, ਕੰਮ, ਧਰਮ, ਜਾਤ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਉੱਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਤਰਜੀਹ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ, ਧਾਰਮਿਕ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਿਤ ਵਿਰਾਸਤ ਅੱਜ ਕੈਨੇਡਾ, ਬ੍ਰਿਟੇਨ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਰਪ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਚੌਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਿੰਪੋਜ਼ੀਆ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਸ਼ਵ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜੀਵੰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦੋਸਤੋ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਲ (2025): ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਵਾਦ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਏਜੰਡਾ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮਹੱਤਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ

350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਲ (2025) ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਹੁਤ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਕਾ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਮੁੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਵੀ, ਮੱਧ ਪੂਰਬ, ਅਫਰੀਕਾ, ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰ, ਨਸਲੀ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 2025 ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੀਤੀਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੋਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਦੁਨੀਆ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਵਾਰਥ, ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਝੁਕਦੇ ਹਨ।

ਦੋਸਤੋ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਖੋਜ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ, ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ? ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ 350ਵਾਂ ਸਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਯਾਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪੂਰੇ ਵਰਣਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਾਵਾਂਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ 350ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਅਤਾ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਸ਼ਕਤੀ ਤਲਵਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੱਚ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ 25 ਨਵੰਬਰ, 2025 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰੇਗੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਖਰੇ ਉਤਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਣ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕੇ।

ਕੌਨੇ ਦੀ ਆਤਮਕਥਾ

ਮੈਂ ਇੱਕ ਕੋਨਾ ਹਾਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਰਨਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤਿਕੋਣੀ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਕੰਧਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਕ ਕੋਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਘਰ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਿਰਫ਼ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪਲਾਟ ਖਰੀਦਦੇ ਸਮੇਂ, ਲੋਕ ਕੋਰਨਰ ਪਲਾਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਨ ਕਾਰਨਰ, ਸਵੀਟ ਕਾਰਨਰ, ਮਿਲਕ ਕਾਰਨਰ, ਫੈਸ਼ਨ ਕਾਰਨਰ ਆਦਿ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਜਾਵਟ ਮੇਰੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਨਰ ਟੇਬਲ, ਕਾਰਨਰ ਗਲਾਸ, ਕਾਰਨਰ ਲੈਂਪ, ਕਾਰਨਰ ਸੌਫਾ ਆਦਿ। ਭਾਵੇਂ ਫੋਟੋ ਰੱਖਣੀ ਹੈ, ਮੂਰਤੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਲੋਕ ਇੱਕ ਪਿੱਠ ਲਗਾ ਕੇ ਬੈਠਦੇ, ਸਿਰਗਾਣਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਕੋਨਾ ਲੱਭਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਲੁਕਣ-ਮੀਚੀ ਖੇਡ ਖੇਡਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਓਹਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਜਗ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ, ਇਕ ਕਾਰਟੂਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਨਾ ਡੱਬੂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕੰਧ ਦੀ

ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਰੱਖਾਂ, ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿਉ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਝਾੜੂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੂੜਾ ਕੋਨੇ ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਰੱਦੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਕੂੜੇਦਾਨ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਕ ਕੋਨੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹੈ। ਲੋਕ ਪਾਨ, ਗੁਟਕਾ, ਤੰਬਾਕੂ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਥੁਕਦੇ ਹਨ। ਪੇਪਰ, ਗੁਟਕਾ ਪੇਜ ਜਾਂ ਜੋ ਵੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਨੇ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖੀ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੀ, ਜਿਹੜੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਜੈ ਗਰਗ ਮਲੋਟ

ਕੌਣ ਸੀ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਦੋਖੀ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਫੌਜਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ

ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਨਸਬ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਪੈਦਲ ਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਘੋੜਸਵਾਰ ਸੈਨਿਕ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। 1780 - 81 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਮੁਨੀਮ ਖਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਫੌਜਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗਾਜ਼ੀਉਦੀਨ ਖਾਨ ਫਿਰੋਜ਼ ਜੰਗ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ।

ਗੁਰੂਘਰ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਮਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤਿਅੰਤਕੱਟੜ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਨੂਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਇਸ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜੋ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਪਰ 1704 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਕਿਲਾ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋੜ ਕੇ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਛੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ (ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ) ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 17 ਸਾਲ)

ਤੇ ਜ਼ਝਾਰ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 13 ਸਾਲ) ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਦਸੰਬਰ 1704 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੋਗਵਰ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 9 ਸਾਲ) ਤੇ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 6 ਸਾਲ) ਨੂੰ 26 - 27 ਦਸੰਬਰ 1704 ਈਸਵੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੀਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਣ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨੇ ਵੀ ਸਵਾਸ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਐਨੀ ਘਟੀਆ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਘਿਣਾਉਣੀ ਹਰਕਤ ਕਰ ਗਿਆ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਰਿਆਸਤਾਂ (ਬੀਜਾਪੁਰ ਤੇ ਗੋਲਕੋਂਡਾ) ਤੇ ਮਰਾਠਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਲਈ 1681 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਦੱਖਣ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸੰਨ 1707 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ

ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਨ ਦੇ ਨਵ ਨਿਯੁਕਤ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ 4 ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਇਹ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ ਹੋਣ, ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੇ। ਸੰਨ 1689 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਮਰਾਠਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਛਤਰਪਤੀ ਸ਼ੰਭਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ਼ੰਭਾ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਾਹੂ ਜੀ ਉਸ ਨੇ 18 ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਦਾ ਖੁਦ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਖਤ ਨਸ਼ੀਨੀ ਦੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਮੁਹੰਮਦ ਆਜ਼ਮ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਜੂ ਦੀ ਜੰਗ (20 ਜੂਨ 1707 ਈਸਵੀ) ਵਿੱਚ ਸੈਨਿਕ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸਬੰਧ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਜਮਸ਼ੇਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਵਾਸਿਲ ਬੇਗ ਨਾਮਕ ਦੋ ਭਾੜੇ ਦੇ ਕਾਤਲ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਭੇਜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਪਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ 7 ਅਕਤੂਬਰ 1708 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਂ ਗਏ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਮਾਂ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪੜਾ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ 12 ਮਈ 1710 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੋਈ ਚੱਪੜ ਚਿੜੀ ਦੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿਊਜ਼ਕਾਰ
ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖੁਰਾ ਸਰ
ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਏ.ਆਈ.ਸੀ. (ਰਿਟਾ)
ਪੰਡਰੀ ਸਿੰਘਵਾਂ 9501100062

ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਸਕਰੀ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਸੀ। ਸਰਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਮਨਾ ਤੱਕ (ਸਮੇਤ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ) ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਇਰਾਨੀ ਨਸਲ ਦਾ ਕੱਟੜ ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਿਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ 1635 ਈਸਵੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੁੰਜਪੁਰਾ (ਹੁਣ ਜਿਲ੍ਹਾ ਕਰਨਾਲ, ਹਰਿਆਣਾ) 'ਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਦਾਦਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹੀ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੁਮਾਯੂੰ ਨਾਲ ਇਰਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਰਬਾਰੀ ਸੀ। ਹੁਮਾਯੂੰ 26 ਜੂਨ 1539 ਨੂੰ ਚੌਸਾ

ਅਤੇ 17 ਮਈ 1540 ਨੂੰ ਕੰਨੌਜ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਤੋਂ ਹਾਰ ਕੇ ਇਰਾਨ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ ਤੈਹਮਾਸਪ ਪਹਿਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਇਸਲਾਮ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 22 ਮਈ 1545 ਤੇ 22 ਨਵੰਬਰ 1554 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1555 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ 14 ਸਾਲ ਦੇ ਬਨਵਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿਰਜ਼ਾ ਜ਼ਹੀਰ ਹਰਮ ਖਾਨ ਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਅਮੀਨਾ ਬੇਗਮ ਸੀ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਜ਼ਹੀਰ ਵੀ ਮੁਗਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ 17 - 18 ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ ਮਨਸਬਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ।

19 - 20 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਤੇ 26 - 27 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਦੂਤ ਭੇਜੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਇਕੱਲਤਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਉਡੀਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਵਰਗੇ ਛੋਟੇ ਅਫਸਰ ਦੇ ਦੂਤ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਸਿਖਸ ਵਿੱਚ ਮੁਗਲ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ

ਮਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ

ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਵੀ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਤੇ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਜਾਓ ਇੱਕ ਦਿਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੋ ਬੀਜਾਂਗੇ ਸੋ ਵਫ਼ਾਗੇ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੈਲਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਲੁਕੇ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਉਹ ਸਭ ਵੇਖਦਾ ਤੇ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀਆਂ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਤੇ ਬੁਰਾਈਆਂ ਉਹ ਸਭ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਬਾਹਰੋਂ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਕਰੇ ਪਰ ਸਾਡਾ ਇਹ ਕਰਮ ਸਾਨੂੰ ਬਣਾਵਟੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਨਕਲੀ ਇਨਸਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀ ਕਰਨੀ, ਸੋਚਣੀ ਇੱਕ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਇਨਸਾਨ ਚੰਗਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸੱਪ ਵਰਗੇ ਜਹਰੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਮਿੱਠੇ ਬਣ ਕੇ ਸਾਡਾ ਅਜਿਹਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਜਿਹੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਰਹੋ ਜੋ ਮਨ ਦੇ ਸੱਚੇ ਹੋਣ ਜਿੰਨਾਂ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਉਹੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਸੱਪ ਵਰਗੇ ਜਹਰੀਲੇ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ।

ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਕਾਹਲੋਂ
ਸੰਗਰੂਰ

ਆਸ਼ਰਮ

ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਅ-ਭਾਅ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਚਾਨਕ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਉ ਬੁੜੀਏ ਆਹ ਤੂੰ ਕੀ ਮੂੰਹ ਲਟਕਾ ਕੇ ਖੜੀ ਆ, ਫੋਨ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੇ” ਜੋਤ ਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਹੋਇਆ ਮੀਤੋ ਨੂੰ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੀਤੋ ਨੇ ਮੌਕਾ ਸਾਭ ਦਿਆਂ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਫੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਈ ਬੈਠ ਕੇ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰ ਜੱਸੇ ਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਲਗਾਉਣ ਤੇ ਫੋਨ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਜੱਸੇ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕੇ ਕੋਈ ਤਾਂ ਗੜਬੜ ਹੋ ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲੁਕਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਆ। ਰਾਤ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜੱਸੇ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਤੜਕਸਾਰ ਹੀ ਫੋਨ ਲਗਾਇਆ ਤਾਂ ਫੋਨ ਬੰਦ ਸੀ, ਜੱਸੇ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਜੱਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਚ ਵੀ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਾ ਮਿਲੀ, ਆਖਰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਪਣੀ ਨਾਲ ਦੀ ਗਲੀ ਦੇ ਦੀਪੇ ਦਾ ਨੰਬਰ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਦੀਪੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਜੱਸੇ ਗਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਦੀਪਾ ਰੋਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਬੀ ਜੱਸੇ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ!! ਜੱਸਾ ਉਤਸੁਕ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, ਯਾਰ ਦੀਪੇ ਜਲਦੀ ਦੱਸ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਸਭ ਠੀਕ ਤਾਂ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਬੀਬੀ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਆ। ਸੁੱਖ ਤਾਂ ਹੈ? ਦੀਪਾ, “ਬੀਬੀ ਤਾਂ ਜੱਸਿਆ ਤੇਰੀ ਠੀਕ ਆ ਜਿਉਂਦੀ ਆ ਪਰ ਹਾਲ ਮਰਿਆ ਵਰਗਾ ਆ, ਨਾਲੇ ਉਹ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਤੇ ਤੇਰੀ ਜਨਾਨੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ, ਚੱਲ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਸੀ ਉਹਦੇ ਲਈ, ਕਿੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੁਲਮ ਸਹਿੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਆ ਕਦੇ ਨੂੰ ਹ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਦੇ ਪੌਤੇ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਵਿਚਾਰੀ ਬੁੱਢੇ ਅੰਗ ਨਾਲ ਝਾੜੂ ਪੋਚਾ ਕਰਦੀ ਸੀ,, 2 ਦਿਨ ਤਾਂ ਉਹ ਭੁਖਣਭਾਣੀ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਈ ਬੈਠੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਤੇਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਆ ਤੇ ਉਤੋਂ ਤੇਰਾ ਸਲਾਹ ਪੁੱਤ ਵੀ ਪਿੰਡ ਚ ਕਹਿੰਦਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਨਸ਼ੇੜੀ ਆ। ਚੰਗਾ ਮੁੱਲ ਪਾਇਆ ਤੁਸੀਂ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆ ਦਾ,, ਪਰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਿਰਧ- ਆਸ਼ਰਮ ਵਾਲੇ ਲੈ ਗੇ? ਆ, ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਆਸ਼ਰਮ ਆ, ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਬੀ ਵਲੈਤ ਚ ਬੈਠੇ ਵਲੈਤੀਏ ਬੜਾ ਦਾਨ- ਪੁੰਨ ਕਰਦੇ ਆ ਉਸ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ, ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਆ ਆਸ਼ਰਮ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ।” ਦੀਪਾ ਇਕਸਾਰ ਬੋਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਜੱਸਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬੁੱਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੰਨਾਂ ਚ ਪਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਜੱਸੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਖੇਰ- ਖੇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਕੇ ਰੋਂਦਾ ਹੋਇਆ ਜੱਸਾ ਇਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕੇ ਕਦੀ ਦਿਮਾਗ ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਦੇ ਪੈਸੇ ਭੇਜਦਾ ਆ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਉਸੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਉ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਜੱਸਾ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਨਾਲਦੇ ਪਿੰਡ ਚ ਬੈਠੇ ਆਸ਼ਰਮ ਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਮਾਂ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕੇ ਉਹ ਹੁਣ ਉਸੇ ਆਸ਼ਰਮ ਚ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਜੱਸੇ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਘਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਜੱਸੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ “ਮਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਣਾ ਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੇਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖ ਲੈਣਗੇ। ਬੁੱਢਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਹੋਣਾ ਈ ਆ। ਨਾਲੇ ਜਿਥੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਉਥੇ ਈ ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆ ਰਾਜਵੀਰ

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ - ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਹਾਥੀ

ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਬਹਾਦਰ ਸਨ। ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੰਕਾਰ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਸਮਝਦੇ ਸੀ? ਇੱਕ ਵਾਰ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਘਰ ਸੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਭੱਜਾ - ਭੱਜਾ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਭਰਿਆ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਹਾਥੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਜਦਕਿ ਸ਼ੇਰ ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਉਹ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਨ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਦਹਾੜ ਮਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲ ਭੱਜਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਭੱਜ ਗਏ ਤੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ। ਹਾਥੀ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਹਾਥੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਿਆ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਬੁੱਢੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ - ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਮਹਾਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਟੇਟ ਐਵਾਰਡੀ ਮਾਸਟਰ ਸੰਜੀਵ
ਪਰਮਾਣੀ
ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ
9478561356

ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕੋਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਹਦੇ ਦਾਦੇ ਪੜਦਾਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਅੱਧਾ ਪਿੰਡ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਗਰ ਲਾਈ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਿਆ ਭਾਵੇਂ ਗਿਆਰਾਂ ਹੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ। ਜੱਸਾ ਕੰਮਚੋਰ, ਮਾਲਸੀ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯੱਕੜ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਪਾਲੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਪਾਲੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਹਰ ਕੋਈ ਇੱਜਤ ਕਰਦਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਜੀ ਜੀ ਆਖ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰਦੇ। ਨਾਲੇ “ਜਿਸਦੀ ਕੋਠੀ ਦਾਣੇ ਉਹਦੇ ਕਮਲੇ ਵੀ ਸਿਆਣੇ”।

ਪਾਲਾ ਲਾਈ ਲੱਗ ਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਚਮਚਾ ਗਿਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨੀਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ “ਆਪਾਂ ਐਤਕੀ ਨੀਟੇ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣਾ ਐ”। ਪਿੰਡ ਦਾ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਬਥੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਰਿਵਾਜ ਐ ਕਿ ਗਰੀਬ ਜਿਨਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਸਿਆਣਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਲੱਗਣਾ ਤਗੜੇ ਦੇ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਆ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨੇ ਨੀਟੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਖਾਸ ਬੰਦਾ ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਹੀ ਪਾਲੇ ਨੇ ਨੀਟੇ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਹੱਦ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਪਾਲੇ ਨੇ ਸਾਂਝੂ ਜਿੰਦਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲੱਖੇ ਨੂੰ ਪਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਉਦੋਂ ਲਗਿਆ ਜਦੋਂ ਖੋਸ਼ੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ “ਕਿ ਸਾਂਝੂ ਉਹਦੇ ਦੀ ਲੱਖੇ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਸੀ ਤੇ ਲੱਖੇ ਨੇ ਹੀ ਸਾਂਝੂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਸੱਦਿਆ ਸੀ”। ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਮਸਲੇ ‘ਚ ਉਹ ਆਵਦੀ ਰੁਚੀ ਦਿਖਾਇਆ ਕਰਦਾ। ਕਲ੍ਹ ਹੀ ਸ਼ਿੱਦੇ ਦੇ ਘਰ ਲੜਾਈ

ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਸਟੈਂਡ

ਹੋਈ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਕਦੇ ਸ਼ਿੱਦੇ ਦੇ ਹੱਕ ‘ਚ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਦੇ ਉਹਦੇ ਘਰਵਾਲੇ ਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਬਚਨੇ ਦਾ ਜਿੰਨੇ ਸ਼ਿੱਦੇ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਗਲ ਕਰਦਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਬੇੜਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਲੋਕਾਂ ਪਾਲੇ ਦਾ ਭੇਤ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਜੋ ਇੰਨੇ ਕੀਤਾ ਉਹ ਲੋਕ

ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ। ਦੋਗਲਪੁਣਾ ਪਾਲੇ ਦਾ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਹੋਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਕਹਿ ਸਕੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਭਾਈ ਨੇ ਸਪੀਕਰ ‘ਚ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ “ਕਿ ਛੱਪੜ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਲੋਕ ਛੱਪੜ ਕੋਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ, ਨਹਿਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਫਸਰ ਆਏ ਨੇ”। ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧਾ ਪਿੰਡ ਛੱਪੜ ਕੰਡੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਲਈ ਅਫਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ

“ਦੋ ਕੁ ਕਿਲੋ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦੀ ਪਾਈਪ ਪਾਉਣੀ ਆ”। ਪੰਚਾਇਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪਾਲਾ ਕਹਿਣ ਲਗਿਆ “ਜਨਾਬ ਸੁਚੇ ਦੀ ਪੈਲੀ ਥਾਂਈ ਪਾਈਪ ਪਾ ਲੋ, ਨਾਲੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਆ”। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆ ਕੇ ਬਿਆਨ ਬਦਲ ਗਿਆ “ਅਖੇ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਜਨਾਬ ! ਤੁਸੀਂ ਜੀਤੇ ਦੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਦੀ ਪਾ ਦਿਉ। ਜੀਤੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪਾਲੇ

ਬਾਈ ਰਾਮੇ ਦੀ ਜਮੀਨ ਨੇੜੇ ਆ ਉਹ ਠੀਕ ਰਹੂ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਨਾਲੇ ਹੈ ਵੀ ਦੋ ਕੁ ਕਿਲੋ ਆ। ਜਨਾਬ ਤੁਸੀਂ ਰਾਮੇ ਦੀ ਪੈਲੀ ਦੇਖ ਲੋ ਨਾਲੇ ਇਹ ਛੱਪੜ ਦੇ ਨੇੜੇ। ਰਾਮਾ ਉੱਚੀ ਸਾਰੀ ਬੋਲਿਆ “ਉਹ ਚਾਚਾ ! ਮੇਰਾ ਬਾਪੂ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਾ ਸੱਠ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਈਕਲ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਆਵਦੇ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਖੜਦਾ ਐ, ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਚਾਚਾ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ”। ਇੰਨੀ ਗਲ ਸੁਣ ਸਾਰੇ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੇ ਹਾਸਾ ਆਇਆ। ਦੋ ਚਾਰ ਨੇ ਵਾਹ ਵਾਹ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਮੇ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਤੇ ਕਿਹਾ “ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਆ ਬੋਲਣ ਦੀ”। ਲੋਕਾਂ ‘ਚ ਉਡਿਆ ਮਜ਼ਾਕ ਦੇਖ ਕੇ ਪਾਲੇ ਨੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਕਿੱਕ ਮਾਰੀ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਦਾ ਬਣਿਆ। ਹੁਣ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ‘ਚ ਪਾਲੇ ਨੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬੰਦਾ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ।

ਆਹ ਕੀ ਹੈ, ਫਰਸ਼ ਤੇ ਖੰਡ ਕਿਸਨੇ ਡੋਲੀ ਹੈ ? ਖਰੀਦਣੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਹੈ। ਗੁਰਪਾਲ ਅੱਖਾ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ ਹਨ, ਉਸਦੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਚਰਨਜੀਤ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕਰੇ ਡੋਲੀ ਖੰਡ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਤਾਂ ਗਾਲ ਦਿੰਦੀ। ਗੁਰਪਾਲ ਹੋਰ ਖਿੰਝ ਕੇ ਬੋਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਫਾਈ ਛੱਡ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਚਲੀ ਗਈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ ਮੁੜ ਫੇਰ ਡੋਲੀ ਖੰਡ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਾ ਗੁਰਪਾਲ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਵੱਲ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ ਆ ਇੰਨੀ ਬੁਰੀ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚਰਨਜੀਤ ਠੀਕ ਹੈ ਸ਼ਕਲ ਤਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮੋਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਆਪਣਾ ਗੁਲੀਆ ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ, ਖਿਲਰੇ ਵਾਲਾ, ਉਹ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਟਾਇਲ ਵਾਲਾ ਬੇਰੰਗ ਤੇ ਬੋਡੋਲ ਸੂਟ, ਸੂਤੀ ਚੁੰਨੀ ਲੰਬਾ ਸਾਰਾ ਚੀਰ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ।

ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਉਸ ਬੋਰਡ ਵਰਗੀ ਲਗਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿਵਾਲੀਆਂ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਤੇ ਵੀ ਰੰਗ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਬਾਕੀ ਵੀ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਸੋਹਣੇ ਡਜ਼ਾਇਨਦਾਰ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਸਜੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਾਲੀ ਦੋਸਤ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਪੌਤੀ ਸਾਲ ਦੱਸੀ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕੀ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਚਰਨਜੀਤ ਪੌਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਵੀ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਹਾਂ ਦੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਕਾਲੇ ਚਸ਼ਮੇ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖਦਾ ਦੇਖਦਾ ਅਮਨ ਗੂੜੀ ਨੀਂਦੇ ਸੋ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਵਜੇ ਉਠਿਆ ਗੁਰਪਾਲ ਚਾਹ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਚਾਹ ਦਾ ਗਲਾਸ ਬੇਗਾਨਿਆ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਬਮਾ ਕੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਬਰਾਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲੱਗੀ। ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਵੀ

ਕਹਾਣੀ: ਅਣਜੋੜ

ਚਾਹ ਪੀ ਸਕਦੀ ਸੀ ਘਰ ਵਿਚ ਦੋਨੋਂ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਤਾਂ ਹਾਂ • ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਦੋਨੇ ਇਕੱਲੇ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਕਤ ਬਿਤਾਉਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਰਾਡੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖਾ ਚਲਾ ਕੇ ਕੱਲੀ ਕਿਉਂ ਬੈਠੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਇਹ ਗਿਸ਼ਤਾ ਮਾਲਿਕ ਤੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਗਿਸ਼ਤੇ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਮ ਤੋੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲਝੇ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਬੇਟੀ ਨੇ ਹਲੁਣਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਪਾਪਾ ਪਾਪਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਆਪਾ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ ! ਚਲਦੇ ਹਾਂ ਪੁੱਤ, ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਣ ਲਈ ਗੁਰਪਾਲ ਨੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਨਹੀਂ ਪਾਪਾ ਮੰਮਾ ਕਿ ਕਰਨਗੇ ਜਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹੜਾ ਜਾਦੇ ਨੇ, ਨਾਲੇ ਆਹ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਟ ਪਾ ਕੇ ਸੋਹਣੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ। ਛੱਡੋ ਆਪਾਂ ਹੀ ਚਲਦੇ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਪਹਲੀ ਬਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕੇ ਚਰਨਜੀਤ ਮੇਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਮਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਗਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਲੈ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਬੇਟੀ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਗੁਰਪਾਲ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਇੱਕ ਸਟੂਲ ਤੇ ਬੈਠਾ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਾਲੀ ਓਸ ਕੁੜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਡਰੈਸ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ। ਸੂਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹ, ਭਰਵਾਂ ਸਰੀਰ, ਗੋਲ ਚਿਹਰਾ ਤੇ ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ। ਅੱਖਾਂ ਝੀਲ ਵਾਂਗ ਸਨ ਜਿਸ ਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰਨਾ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾ ਸੌਦਾ ਨੀ ਸੀ ਲਗਦਾ। ਓਸੇ ਵਕਤ ਗੁਰਪਾਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੀ ਹੈ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਡਰੈਸ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਪਾਲ ਬੇਟੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਓਹੀ ਡਰੈਸ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦਾ

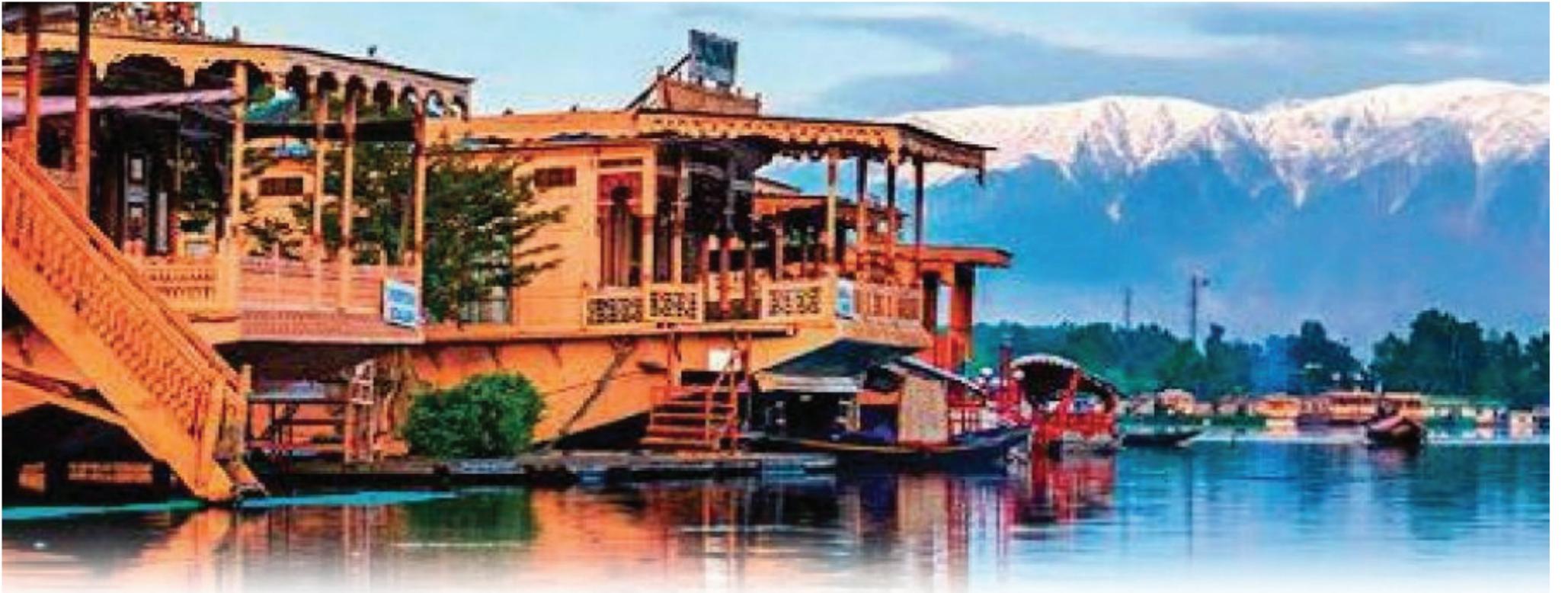
ਹੈ। ਘਰ ਆਕੇ ਬੇਟੀ ਸਿਮਰਨ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰਪਾਲ ਬੜੇ ਹੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਲਿਫਾਢੇ ਕੇ ਡਰੈਸ ਕੱਢ ਕੇ ਚਰਨਜੀਤ ਨੂੰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਲਓ ਮੈਡਮ ਚਰਨ ਜੀ ਆਹ ਡਰੈਸ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪੰਸਦ ਅਗੀ ਅਸੀ ਲੈ ਆਏ ਤੇਰੇ ਲਈ। ਗੁਰਪਾਲ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਰਨਜੀਤ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਤੋਹਫਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਚਰਨਜੀਤ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਉਛਲਦੀ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਡਰੈਸ ਫੜਦੀ ਬੋਲੇਗੀ, ਹਾਏ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੈ, ਸੱਚੀ, ਹਾਏ ਕਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਹੈ, ਪਾ ਕੇ ਦਿਖਾਵਾ ? ਪਰ ਗੁਰਪਾਲ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਮਹਿਲ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਉਸਰਿਆ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਿਆ। ਤਿਉੜੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਹੋਈ। ਨਾ ਹੀ ਮੁਰਝਾਏ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰੰਗ ਉਭਰਿਆ। ਸਗੋਂ ਖਿੜੀ ਜਿਹੀ ਬੋਲੀ ਮੈ ਅਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਕਦੋਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਤੇ ਹੈ। ਚਰਨਜੀਤ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਡਰੈਸ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗ ਲਾ ਲਵੇ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੱਟੀਆਂ ਚ ਬੱਚੇ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਜਿੱਦ ਕਰਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰਪਾਲ ਨੇ ਚਰਨ ਜੀਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕੀ ਬੱਚੇ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਜਿੱਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸ਼ਿਮਲੇ ਘੁੰਮਣ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਚਰਨਜੀਤ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਘੁੰਮ ਆਓ ਸਿਮਲੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੇਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਉ ਵਰਗੀ ਲੱਗੀ ਕਿ ਪੇਕੇ ਕਿਹੜਾ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਅਕਲ ਆਉਂਦੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਚਰਨਜੀਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਪੇਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਗੁਰਪਾਲ ਸਹਿਰ ਉਸਨੂੰ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੱਕ ਛੱਡਣ ਗਿਆ। ਬੱਚੇ ਬੱਸ ਚ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਗੁਰਪਾਲ ਚਰਨਜੀਤ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਕਿ ਕਹਿ ਹੀ ਦੇਵਾ ਵੀ ਦਿਲ ਨੀ ਲਗਣਾ ਜਲਦੀ ਮੁੜਿਓ। ਪਰ

ਚਰਨਜੀਤ ਗੁਰਪਾਲ ਵੱਲ ਵੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਬੱਸ ਚ ਬੈਠ ਗਈ। ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਆਪਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਚਲੋ ਅੱਜ ਤੇ ਘਰ ਮੈਂਜ ਸੜੀ ਕੁੜੀ ਸ਼ਕਲ ਤੇ ਨੀ ਦੇਖਣੀ ਪਉ। ਹੁਣ ਤੇ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਚਰਨਜੀਤ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖ ਹੀ ਚਿੜ ਚੜਦੀ ਸੀ। ਗੁਰਪਾਲ ਘਰ ਆਇਆ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਦੇ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੇ ਹੈ ਨੀ ਚਰਨਜੀਤ ਆਪ ਹੀ ਪੀਣਾ ਪਉ ਪਾਣੀ ਵੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸਬਜੀ ਬਣਾ ਤੇ ਆਟਾ ਗੁੰਨੂ ਕੇ ਗਈ ਸੀ ਚਰਨਜੀਤ। ਗੁਰਪਾਲ ਨੇ ਰੋਟੀ ਬਣਾਈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਇਕੋ ਥਾਲੀ ਚ ਪਾ ਲਈ ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਡੇ ਘੱਟ ਜੂਠੇ ਹੋਣ। ਰੋਟੀ ਖਾ ਬਰਤਨ ਸਾਫ ਕਰ ਜਦੋਂ ਕੂਲਰ ਚਲਾਉਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮੋਟਰ ਸੜ ਗਈ। ਫੇਰ ਅੰਦਰਲੇ ਸਮਾਨ ਚੋ ਪੁਰਾਣਾ ਪੱਖਾ ਕੱਢ ਕੇ ਛੋਟੇ ਮੇਜ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਤਾਰ ਪਾਈ ਪੱਖਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰਪਾਲ ਨੇ ਜੋਰ ਦੀ ਇਕ ਲੱਤ ਪੱਖੇ ਦੇ ਮਾਰੀ ਤੇ ਉਸਦਾ ਪਿਓ ਬੋਲਿਆ, ਕੱਜਰਾਂ ਘੱਟ ਡੱਢ ਲਿਆ ਕਰ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲੂ ਤੇਰਾ ਪਿਓ ਬਿਜਲੀ ਹੈ ਨੀ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ! ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਪਣੇ ਪਾਗਲਪਨ ਤੇ ਹਾਸਾ ਆਇਆ। ਫੇਰ ਓਹ ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰਿਆ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਮਾਂ ਨੇ ਆਖਿਰ ਕੀ ਦੇਖ ਕੇ ਚਰਨਜੀਤ ਦਾ ਗਿਸ਼ਤਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਚ ਕਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸਜ ਫਥ ਕੇ ਨਾਲ ਨੀ ਤੁਰੀ। ਕਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਨੀ ਕੀਤੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੀ ਕੀਤੀ ਬੱਸ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਏਦਾ ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਜਿੰਦਾ ਲਾਸ਼ ਹੋਵੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਵੱਢੀ ਰੂਹ ਨੀ ਕਰਦੀ ਨਜਦੀਕ ਜਾਣ ਨੂੰ। ਬੱਸ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਜੋ ਨੱਥੇ ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਨੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗਣੀ ਨਾ ਸਹੀ ਘਰ ਦੀ ਗਣੀ ਤੇ ਹੈ। ਬਾਪੂ ਬੱਚੇ ਤੇ ਘਰ ਤਾਂ ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੀ ਹੈ ਬਾਕੀ ਜੋ ਕਿਸਮਤ ਸੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਹੋਗੇ ਇੱਕ ਫੋਨ ਤਕ ਨੀ ਕੀਤਾ ਸੋਚਦੇ ਸੋਚਦੇ ਓਸਨੇ ਫੋਨ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਰਸਮੀ

ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਪਾਲ ਕਹਿਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਆਜੋ ਚੰਨ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਦਿਲ ਨੀ ਲਗਦਾ ਪਰ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੋ ਬਿਨਾ ਹੀ ਚਰਨਜੀਤ ਬੋਲੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਨੀ ਆਇਆ ਜਾਣਾ ਅਜੇ ਬਾਪੂ ਢਿੱਲਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਤੁਸੀ ਜਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਓ ਆਕੇ। ਇਨਾ ਆਖਦੀ ਫੋਨ ਕੱਟ ਤੁਰ ਗਈ। ਗੁਰਪਾਲ ਦਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਫੋਨ ਨੂੰ ਕੰਧ ਨਾਲ ਮਾਰੇ। ਫੇਰ ਸਬਰ ਦੀ ਘੁੱਟ ਭਰ ਉਹ ਮੰਜੇ ਤੇ ਜਾ ਪਿਆ। ਫੇਰ ਓਹ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿੰਨੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਝੀਲ ਵਰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਡੁੱਬ ਜਾਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਪਾਲ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿੰਨਾ ਕਿਸਮਤੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦੀ ਕਿਸਮਤ ਚ ਇਹ ਪਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਫੇਰ ਗੁਰਪਾਲ ਉਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ ਜਦੋਂ ਓਹ ਚਰਨਜੀਤ ਨੂੰ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਛੱਡਣ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਚਰਨਜੀਤ ਦੇ ਮੋਢਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹਾਸਾ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਪਰੀ ਲਗਦੀ ਸੀ ਉਸਨੂੰ। ਪਰ ਫਿਰ ਸੋਚਣ ਲਗਿਆ ਕਿ ਪਤਾ ਓਹ ਫੇਸਬੁੱਕ ਵਾਲੀ ਪਰੀ ਦਾ ਪਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਚ ਹੋਵੇ ਤੇ ਓਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚ। ਅਕਸਰ ਸਾਨੂੰ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਚੀਜਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਆਦਾ ਮੋਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਏਸੇ ਲਈ ਨਜਾਇਜ਼ ਗਿਸ਼ਤੇ ਉਸਰਦੇ ਨੇ। ਚਰਨਜੀਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਅਪਣਾ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਸਗੋਂ ਮਾਲਿਕ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮੈ ਉਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਅੰਤਰ ਲਈ ਵਿਆਹ ਸਿਰਫ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਆਹ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਬੱਚੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਚ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੱਧ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਸੋਚਣ ਲਗਿਆ ਕਿ ਪਤਾ ਚਰਨਜੀਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਬੱਸ ਦਿਖਵਾ ਨਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਮਹਿਸੂਸ ਤਾਂ ਹੋਵੇ। ਕਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਗੱਲ ਕਰਦੀ

ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋਵੇ ਕਦੇ ਤਾਂ ਲੰਘਦੀ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖਹਿ ਕੇ ਲੰਘੇ। ਕਦੇ ਤਾਂ ਇਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚ ਡੁੱਬਣ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰੇ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਗੁਰਪਾਲ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਕਿ ਚਰਨਜੀਤ ਮੇਰੀ ਬੇਬੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਅਗਰ ਮੇਰੀ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਟੋਕਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਝੱਟ ਓਹਨਾਂ ਵੱਲ ਖੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਪਾਲ ਫਲਾਸਫਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ। ਬਾਪੂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੇ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਤੋੜਿਆ, ਪਾਲੇ, ਆਹ ਸਹੁਰਾ ਪੱਖਾ ਕਿਵੇਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਖਦਾ ਬਾਪੂ ! ਕਹਿ ਗੁਰਪਾਲ ਫੋਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕਰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮੀਟਰ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਬਾਪੂ ਦੇ ਮਨ ਚ ਗੁਰਪਾਲ ਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਵਹਿਮ ਸੀ ਓਹ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਤੁਰਦਾ ਗੁਰਪਾਲ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰਪਾਲ ਨੇ ਟੁੱਟੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਜਦੋਂ ਪਲੰਗ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਅੱਗ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਇੱਕ ਪਟਾਕੇ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਗੁੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਕੱਜਰਾਂ, ਪੁੱਠੀਆਂ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਨਾ ਡੱਫਿਆ ਕਰ ਮਰੇਗਾਂ ਕਦੇ। ਦੇਖ ਅੱਗ ਨਿਕਲੀ ਕਿੰਨੀ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੜ ਜਾਉਗਾ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਆਹੋ ਬਾਪੂ ਸਾਲਾ ਜੋੜ ਹੀ ਪੁੱਠਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਅੱਗ ਤੇ ਰੋਜ ਨਿੱਕਲਦੀ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੀ ਦਿਸਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੜ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਨੀ ਇਹ ਜੋੜ ਸਿੱਧਾ ਹੋਣਾ ਬਾਪੂ, ਨਾਲੇ ਹਰ ਜੋੜ ਪੁੱਠਾ ਦਾਰੂ ਕਰਕੇ ਨੀ ਲਗਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਲੱਗੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅੱਗ ਮੱਚ ਜਾਣ ਦੇ ਜੋ ਮਚਦਾ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਨੀ ਸਾਲਾ ਰੋਜ ਦਾ ਸਿਆਪਾ ਜਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਪਲਾਸ ਕੰਧ ਨਾਲ ਮਾਰਦਾ ਗੁਰਪਾਲ ਅੱਖਾਂ ਪੁੰਝਦਾ, ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਬਾਪੂ ਪਲਾਸ ਚੁੱਕਦਾ ਬੜਬੜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਤਾ ਨੀ ਕੱਜਰ ਕਿੱਧਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਨਾਲੇ ਬਿਜਲੀ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਚ ਰੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਗੀ ਦਾਰੂ ਇਏ।

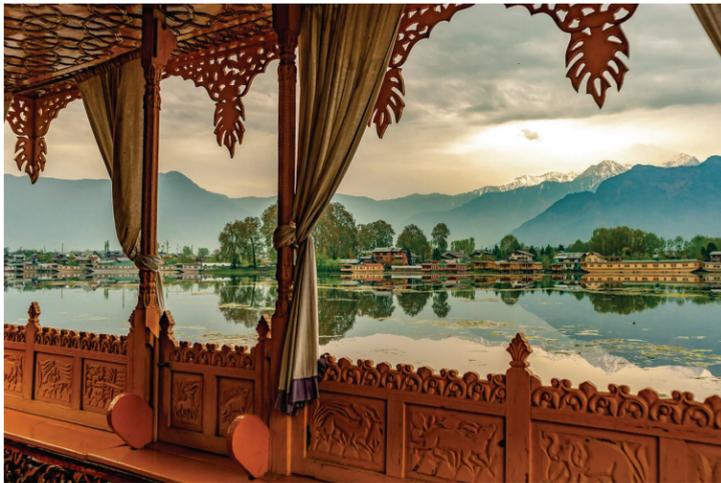
ਚੰਨੀ ਚਹਿਲ
ਫੋਨ ਨੰਬਰ 9417361546

ਕੁੱਝ ਅਭੁੱਲ ਖੱਟੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਦੀਆਂ

ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਕੁੱਝ ਪਲ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੱਭ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਕਤ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਜਾਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਆਏਗਾ। ਹਰ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਨਾਲ ਕੋੜੀ ਅਤੇ ਖੱਟੀ ਯਾਦ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ ਵਕਤ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਅਫਸਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲੀ ਹੋਣੀ ਆਮ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦੀ ਬਦਲੀ ਸੰਨ 1986 ਵਿੱਚ ਪੂਨੇ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਹੋ ਗਈ। ਲੱਕੜ ਦੇ ਬਕਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਪੈਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਟਰੱਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਸਵਰਗ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੋ ਗੱਲ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਜੰਮੂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਆਰਾਮੀ ਦੀ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਗਏ। ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸਾਲ ਤੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਔਖਾ ਵੀ ਲੱਗਾ। ਖੈਰ ਅਸੀਂ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਆਫੀਸਰਜ਼ ਮੈਸ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ, ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਪਰ ਨੀਚੇ ਪੌੜੀਆਂ ਵਾਂਗੂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੁੱਝ ਦਿਨ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਲੱਭਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਘਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਖੈਰ ਬੜੀ ਭੱਜ ਦੌੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਸਮਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨੌਕਰ ਦੀ। ਕੋਈ ਲੱਭੇ ਹੀ ਨਾ ਜੇਕਰ ਲੱਭੀ ਤਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਬਹੁਤੇ ਦਿਨ ਕੰਮ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿਰ ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਭ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਟਾ ਵੀ ਛੋਟਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਘਰੋਂ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਲੱਗਾ ਪਰ ਫੇਰ ਗੱਡੀ ਚਲ ਪਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਟੇ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ।

ਉਥੇ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਦਾ ਬਰਨ ਹਾਲ ਕਾਨਵੈਂਟ ਸਕੂਲ ਲੜਕਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪੇ ਲੈਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੈਲੇਂਜ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਲੈਕੇ ਜਾਣਾ। ਘਰ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੈਦਲ ਜਾਣਾ। ਉਥੋਂ ਮੈਟਾਡੋਰ ਲੈਣੀ ਅਤੇ ਲਾਲ ਚੌਕ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਉਥੋਂ ਦੂਸਰੀ ਮੈਟਾਡੋਰ ਲੈਣੀ ਤੇ ਬਰਨ ਹਾਲ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚਣਾ। ਪ੍ਰੀ ਨਗਰ ਦੀ ਕਲਾਸ ਦੋ ਢਾਈ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠਣਾ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਤੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਉਵੇਂ ਹੀ ਮੈਟਾਡੋਰ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣਾ। ਬੇਟੇ ਦਾ ਸਕੂਲ ਬੈਗ, ਆਪਣਾ ਪਰਸ ਅਤੇ ਕਿਨੇ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਅਤੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਸੌਂ ਜਾਣਾ। ਉਸਨੂੰ ਗੋਦੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਫੇਰ ਇਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੁਰ ਕੇ ਘਰ ਆਉਣਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਲਾਲ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਗੜਬੜ ਹੋ ਜਾਣੀ ਤਾਂ ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਲਾਲ ਚੌਕ ਵਿੱਚ। ਕਦੇ ਲਾਲ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜਕੇ ਬੈਠਣਾ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਡਰ ਬਹੁਤ ਲੱਗਣਾ। ਹੁਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੋਨ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜੋ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਉਥੇ ਵੇਖੀ, ਉਵੇਂ ਦੀ ਕਿਧਰੇ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਮੇਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਦੇ ਪਤੀ ਵੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਉਥੇ ਹੀ ਪੋਸਟਿੰਗ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਲੰਚ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਚੱਲ ਪੈਣਾ। ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਪਿਕਨਿਕ ਲਈ ਬੈਠ ਜਾਉ। ਵਹਿੰਦਾ ਪਾਣੀ

ਅਤੇ ਕੁੱਲੀ ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਜਗ੍ਹਾ। ਮੇਰੀ ਸਹੇਲੀ ਦੇ ਦੋ ਬੇਟੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸੀ। ਇੰਜ ਹੀ ਅਖਰੋਟ ਦੀ ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਫਰਨੀਚਰ ਬਣਾ ਵੇਖਣ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਵੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਖਰੋਟ ਦੀ ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਫਰਨੀਚਰ ਕੁੱਝ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਦਿਖ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਟੂਰਿਸਟ ਇੰਡਸਟਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਡੱਲ ਝੀਲ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰੋਣਕ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹਾਊਸ ਬੋਰਡ ਵੇਖਕੇ ਸੱਚੀ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਸਿਤਾਰਾ ਹਾਊਸ ਬੋਰਡ ਵੇਖਕੇ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁੱਲ ਮਗਰ, ਸੁੰਨ ਮਗਰ, ਪਹਿਲਗਾਮ, ਪਰੀ ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਇਵੇਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਵੇਖੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਹਾਂ, ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਕਪੜੇ ਧੋਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਉਥੇ ਕੱਪੜੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੀਟਰ ਅੱਗੇ ਪੁੱਠੇ ਸਿਧੇ ਕਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰ ਕਰਕੇ ਸੁਕਾਉਣੇ। ਹਾਂ, ਇਹ ਸਾਡਾ 1986 ਤੋਂ 1989 ਦਾ ਸਫਰ ਸੀ। ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਆਮ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਅੱਖੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਣਿਆ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੀ। ਅਸੀਂ ਕੁੱਝ ਵਕਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਨੂੰ ਘਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਬਸ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਲਾਲ ਚੌਕ ਤੋਂ। ਬੱਸ ਤੇ ਬੋਰਡ ਕਰਦੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਬੱਸ ਨਿਕਲ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਏਅਰਪੋਰਟ ਬੋਲਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਡੀਕਦੀ ਰਹਿਣਾ। ਖੈਰ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸਮਝ ਆ ਗਈ। ਫੇਰ ਉਰਦੂ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪਹਿਚਾਣ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਬੇਟਾ ਵੀ ਅਗਲੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਰਦੂ ਵਿਸ਼ਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਔਖੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਸੱਚੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਖੱਟੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਹੀ।

ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ ਮੁਹਾਲੀ

ਔਰਤ ਤੋਂ ਔਰਤ ਤੱਕ (ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੱਖ)

ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੁਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਐਂ। ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਭ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਪੁੱਤਰ ਵੱਡੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੋਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਆਖਿਰ ਉਸਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਸੁਪਨੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਉੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਪੁੱਤਰ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਕੀ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੀ 'ਨੰਨੀ ਛਾਂ' ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਚੈਨਲ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਬਣ ਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ? ਜਾਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਲਿਖ ਕੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਅਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

'ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਹਾਂ ਲੋੜ ਹੈ' ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਅਸਲ ਪੁੱਤਰ ਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ-ਬਾਹਰ ਫਿਰਨੀ ਤੇ ਇੱਕ ਪੱਕੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦੋ ਮੰਜ਼ਲੀ ਮਕਾਨ ਵਿੱਚ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਮਾਂ, ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਧੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪੋਤੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖੇ। ਕੀ ਉਸਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਇਜ਼ ਸੀ? ਸ਼ਾਇਦ। ਧੀ ਦੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਪਰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੋਲ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਧੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਗੱਲ ਇੱਥੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ? ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿੱਕਲੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੀ ਉੱਤੇ ਡੂੰਘਾ

ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤੁਲਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਭਾਵ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਪੁੱਤਰ ਏਨੇ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਆਖਿਰ ਉਸਦੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰੁਤਬਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਉਸਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਉੱਠਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਸਭ ਵਿਅਰਥ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿਆਹੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਾਬੂਲ ਦਾ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਲੱਖ ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕਿ ਧੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਸਾਡਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਵਿਅਰਥ ਹੈ।

ਕੀ ਔਰਤ ਕਮਜ਼ੋਰ? ਕੀ ਔਰਤ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਉਸ ਉੱਪਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

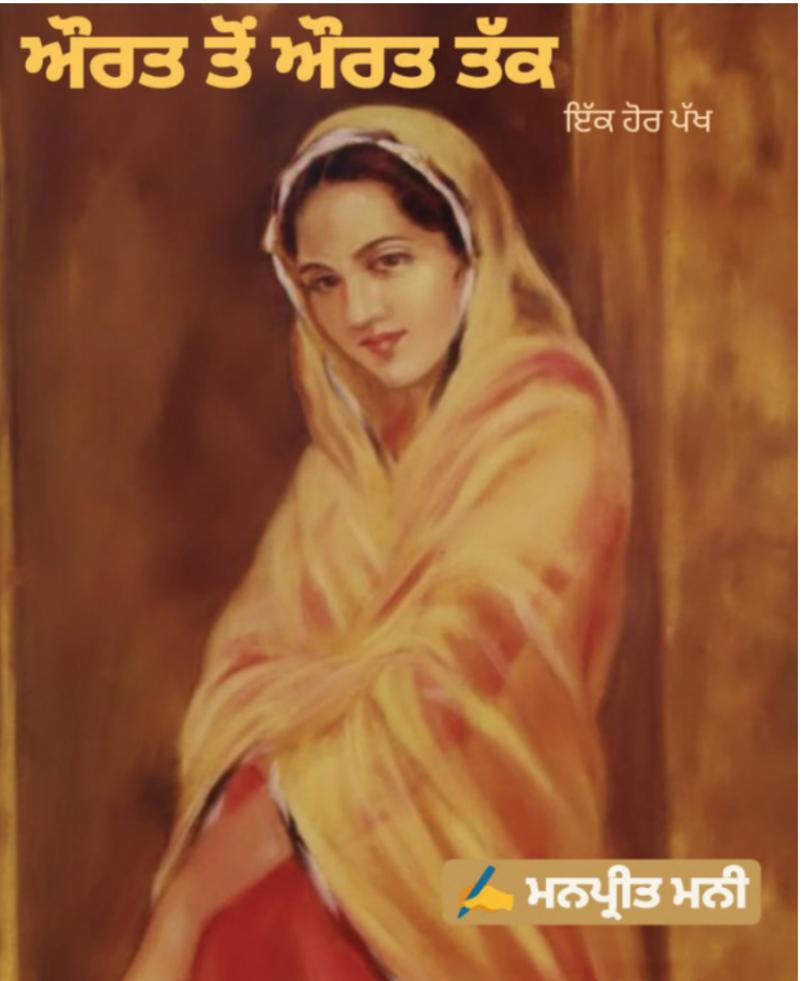
ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਜਾਨਣ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਤਸੁਕ ਹਾਂ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ।

ਕੀ ਔਰਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ? ਨਹੀਂ ਔਰਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾਟਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਤਰਸ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਔਰਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੀ ਔਰਤ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ? ਇਹ ਕਥਨ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪੱਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਰ ਸਰਵਜਨਕ ਜਗਾਹ ਉੱਪਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਟਿਕਟ ਖਿੜਕੀ ਹੋਵੇ, ਬੈਂਕ ਦੀ ਲੰਬੀ ਕਤਾਰ ਜਾਂ ਡਾਕ ਘਰ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਹੋਵੇ। ਔਰਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਨੀਂਵਾ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਸਲ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਭ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਸਲ ਮੁੱਦਾ ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਮੁੱਦਾ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਫਿਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਆਇਆ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ? ਮੇਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੇ ਹੀ ਦੂਸਰੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਿਮਾਣੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਤਾਂ ਬਣੀ ਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਆਹ ਕੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਟਦਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹਿਣ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਸਹਿਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਯੋਧੇ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਹੁਣ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੀ ਦੂਸਰੀ ਔਰਤ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਰਦ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਉਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਂਵਾ ਅਤੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਮਸਝਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਲਈ ਮਰਦ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰਦ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਕਰਦੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖੁਦ ਮਰਦ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਹੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਦੇ ਵਜੂਦ

ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੀਵ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਨ ਪਹਿਚਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਜੇ ਆਦਮੀ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਔਰਤ ਘਰ ਵਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਗੁਣ-ਔਗੁਣ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਕਦੇ ਵੀ ਔਰਤ ਜਾਂ ਮਰਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਰਦ ਬਣਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਔਗੁਣ ਅਪਣਾ ਲਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਭੁੱਲ

ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅੱਜ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਾਂਗ ਵੀ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਉੱਪਲਬੱਧੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਢੰਗ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਲੱਭਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਨੀ 9417949902

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖਿਡਾਉਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ

ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਾਢਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹਵਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਜਲੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤੀਜੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣ ਗੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਹੀ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਪਕਰਣ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਨਾਂ ਦਾ ਯੰਤਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਗ ਹੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਉਪਕਰਣ ਜਿਵੇਂ ਘੜੀ, ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ, ਅਲਾਮ ਘੜੀ, ਰੇਡੀਓ, ਟੀ ਵੀ, ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰ, ਕੈਮਰਾ ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਸਮੇਟ ਲਏ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਇਸ ਉਪਕਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਯੰਤਰ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਜਾਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਰ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮਿੰਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੱਕ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਇਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਆਹਮਣੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਵੀਡੀਓ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕਿੰਗ ਲੈਣ ਦੇਣ ਬਹੁਤ ਅਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਕੀ

ਕੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਇਸ ਨਾਲ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦੁਨੀਆਂ ਮੁੱਠੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਬਿਨਾਂ ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨੀ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਲਾਕਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਹੀ ਸਭ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣਿਆ। ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੱਕ ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਖ਼ਾਸਕਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ

ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਰਤਣ, ਵੀਡੀਓ ਵੇਖਣ, ਚੈਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡਣ ਤੇ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਬਾਹਰੀ ਖੇਡਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਬਜੀ ਵਰਗੀਆਂ ਮੌਬਾਈਲ ਗੇਮਾਂ ਦੇ ਆਦੀ ਬਣਦੇ ਜਾ

ਰਹੇ ਹਨ। ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਰੁਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਸ ਪਾਸ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਆਮ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਣਜਾਣਤਾ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਲੁਟਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੀ

ਵਾਰ ਕੋਈ ਸਾਈਬਰ ਕਰਾਈਮ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਅਸਲੀਲ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਖਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਰਚੁਅਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੱਕ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੁਗਲ ਪਲੇਅ ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਐਪ ਸਟੋਰ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਫਤ ਐਪਸ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੱਚੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਐਪਸ ਆਪਣੇ ਫੋਨ ਵਿੱਚ ਇਸਟਾਲ ਕਰਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਫਤ ਐਪਸ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਐਪ ਡਿਵੈਲਪਰ ਵੀ ਲੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਲਾਓ ਕੀਤੀਆਂ ਫੋਨ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਫੇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣਾ ਫੇਸ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਐਪ ਪੂਰੇ ਕੈਮਰਾ ਰੋਲ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਨੂੰ ਐਕਸੈੱਸ ਕਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਫੇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਣਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਬਾਇਓਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਹਿਚਾਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੌਬਾਈਲ ਫੋਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖਿਡਾਉਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਦੁਵਿਧਾ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੀ ਸੀਮਤ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਚਾਨਣ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਔਲਖ
ਸੰਪਰਕ : 9876888177

ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਧਰੂ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਧਰਮੇਂਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਚਮਕਦਾ ਰਵੇਗਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਆਕਰਸ਼ਕ, ਮਿਲਣਸਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਮੋਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਿਕ, ਹੱਸਮੁਖ, ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਯਾਰ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਡੱਲੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਧਰਮੇਂਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦਰਮਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਅਭਿਨ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤਕ ਰਵੇਗਾ। ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤਕ ਅਭਿਨੈ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਵਾਲੇ ਧਰਮੇਂਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਵਿਲਖਣ ਅਤੇ ਯਾਦ ਮਈ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ, ਫਿਲਮੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਂ ਧਰਮੇਂਦਰ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰਵੋਤਮ ਅਭਿਨੈ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨ ਜਿੱਤਿਆ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾਇਕ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਤਮਿਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਅੰਗਾਤਮਿਕ, ਹਾਸ ਰੰਗ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਕੇ ਅਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ ਰੁਮਾਂਟਿਕਤਾ ਅਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤਕ ਅਭਿਨੈ ਵਿਚ ਉਤਸੁਕ ਵਾਲੇ ਧਰਮੇਂਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਯਾਦ ਮਈ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਧਨ ਦੌਲਤ, ਸੁਹਰਤ, ਪਰਿਵਾਰਿਕ, ਸ਼ਰੀਰਕ, ਭੌਤਿਕ, ਦੈਹਿਕ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਮਾਣਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਕਰਸ਼ਣ ਮਈ ਆਵਾਜ਼, ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ, ਅਲਬੇਲੇ, ਭਾਵੁਕ, ਰੰਗ ਰੰਗੀਲੇ, ਛੇਲ ਛਬੀਲੇ, ਮਿਲਾਪੜੇ, ਸਾਂਵਾਂ ਦੇ ਰਹਿਬਰ, ਸਹਿਯੋਗੀ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਡੱਲੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਿਕ, ਵਿਅੰਗ ਕਲਾ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ, ਰੁਮਾਂਟਿਕ, ਨਿਡਰ, ਦਲੇਰ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਾਲਿਕ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ, ਆਕਰਸ਼ਕ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਧਰੂ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਚਮਕਦਾ ਰਵੇਗਾ।

ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਮੇਰੀ ਫੈਮਿਲੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਭਾਰਤੀਏ ਅਭਿਨੇਤਾ, ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵੀ ਸਨ, ਉਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਬੀਕਾਨੇਰ ਦੇ ਸਾਂਸਦ ਰਹੇ। ਧਰਮੇਂਦਰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਆਕਰਸ਼, ਮਰਮਸੁਪਰਸ਼ੀ ਕੰਮ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਧਰਮੇਂਦਰ ਦਾ ਜਨਮ 9 ਦਿਸੰਬਰ 1935 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਨਸਰਾਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ। ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੱਚੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਭਿਨੇਤਾ ਸੰਨੀ

ਦਿਓਲ, ਬੱਬੀ ਦਿਓਲ, ਈਸ਼ਾ ਦਿਓਲ, ਵਿਜੇਤਾ ਦਿਓਲ, ਅਹਾਨਾ ਦਿਓਲ ਅਤੇ ਅਜੇਤਾ ਦਿਓਲ ਹਨ। ਧਰਮੇਂਦਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀਏ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਸਫਲ ਫਿਲਮ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਲੀਵੁਡ ਦਾ 'ਹੀ ਮੈਨ ਉਪਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾਈ ਕੈਰੀਅਰ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 300 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਭਿਨੈ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ। ਧਰਮੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਮ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਭਿਨੈ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ 1973 ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਠ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ 1987

ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸੱਤ ਲਗਾਤਾਰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

2012 ਵਿਚ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਅਲੰਕਾਰਿਤ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਨਾਮ ਕਰਕੇ ਹੀਮੈਨ, ਗਰਮ ਧਰਮ ਦੀ ਸੰਘਿਆ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਧਰਮੇਂਦਰ ਨੇ 1960 ਵਿਚ ਦਿਲ ਵੀ ਤੇਰਾ ਹਮ ਭੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1960 ਦੇ ਦਸ਼ਕ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਆਈ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬੋਲਾ, ਫੂਲ ਅੱਠ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਆਏ ਦਿਨ ਬਹਾਰ ਕੇ ਵਰਗੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1960 ਦੇ ਦਸ਼ਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1980 ਦੇ ਦਸ਼ਕ ਤਕ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਸਫਲ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਭਿਨੈ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪੋ ਸ਼ਿਕਾਰ, ਆਇਆ ਸਾਵਣ ਝੂਮ ਕੇ, ਜੀਵਨ ਮ੍ਰਿਤੂ, ਮੇਰਾ ਗਾਂਵ ਮੇਰਾ ਦੇਸ, ਸੀਤਾ ਅੱਠ ਗੀਤਾ, ਰਾਜਾਜਾਨੀ, ਯਾਦੋਂ ਕੀ ਬਾਰਾਤ, ਦੋਸਤ, ਸ਼ੋਹਲੇ, ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ, ਚਰਸ, ਧਰਮਵੀਰ, ਚਾਚਾ ਭਤੀਜਾ, ਗੁਲਾਮੀ, ਹੁਕੂਮਤ, ਆਗ ਹੀ ਆਗ, ਐਲਾਨ ਏ ਜੰਗ, ਤਹਿਲਕਾ, ਅਨਪੜ, ਬੰਦਨੀ, ਹਕੀਕਤ, ਅਨੁਪਮਾ, ਮਮਤਾ, ਮਝਲੀ ਦੀਦੀ, ਸਤਿਏਕਾਮ, ਨਿਆਂ ਜਮਾਨਾ, ਸਮਾਧੀ, ਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਡੋਰੀ, ਚੁਪਕੇ-ਚੁਪਕੇ ਦਿਲ ਲਗੀ, ਦ ਬਰਨਿੰਗ ਟਰੇਨ, ਗ਼ਜ਼ਬ, ਦੋ ਦਿਸਾਏਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਵਿਚ ਅਭਿਨੈ ਕੀਤਾ। 1990 ਦੇ ਦਸ਼ਕ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਸਫਲ ਅਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਚਰਿਤਰ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਕੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰਨਾ ਕਿਆ, ਲਾਈਫ ਇਨ ਏ ਮੈਟਰੋ, ਅਪਣੇ, ਜਾਨੀ ਗੱਦਾਰ, ਯਮਲਾ ਦੀਵਾਨਾ, ਰਾਕੀ ਅਤੇ ਗਣੀ ਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ, ਤੇਰੀ ਬਾਤੋਂ ਨੇ ਐਸਾ ਉਲਝਾ ਦੀਆ ਆਦਿ। 1997 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲੀਵੁਡ ਵਿਚ ਉਘੇ ਸਮੁੱਚੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਲਈ ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਲਾਈਫ ਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿੱਲਿਆ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀ 15ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੇ। ਅਤੇ ਭਾਰਤੀਏ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਬੀਕਾਨੇਰ ਨਿਰਵਾਰਿਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤਕ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਨਿਉਯਾਰਕ
ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੋਰ ਪੀੜ
ਖਰਾ ਸੱਚ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
ਉਕਾਰ ਨਗਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਪੰਜਾਬ
ਮੋ. 98156-25409

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ...

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤੁਰ ਗਏ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਮੀਤ, ਇਥੇ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਮ ਸੀ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਦਾ। ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਸ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵਾ ਅਤੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਵੀ ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ ਨੂੰ ਬਚਾ ਨਹੀਂ ਸਕੀਆਂ। 27 ਸਤੰਬਰ 2025 ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੱਦੀ ਨੇੜੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਟੂਰ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨਾਲ ਭਿਆਨਕ ਸੜਕੀ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਾਕਾਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਤੁਰ ਗਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਸਣੇ ਕਈ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਵਿਛੜ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਅਲਬੇਲਾ ਗਾਇਕ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਅਖੀਰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੰਗ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਗੀਤਕ ਜਗਤ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਕੇ ਸੋਗ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਰ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਲੋਕ ਉਸਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੜ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ ਦੇ ਗੀਤ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਸੁਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਗੀਤ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖਦਾ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਗਾਇਕ ਸੀ

ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਸਲ ਪੁੱਤ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਰਾਜਵੀਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਰੋਂ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਟੂਰ ਲਈ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀ ਬਣਿਆ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਆਮ ਉਸ ਦੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਵੱਖ ਸੀ। ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਦਾ ਜਨਮ ਕਰਮ

ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ 20 ਮਈ 1987 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਜਗਰਾਉਂ ਦੇ ਨਜਦੀਕ ਪਿੰਡ ਪੋਨਾ ਵਿਖੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ 2021 ਵਿਚ ਸਾਬ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਉਸ ਨੇ ਸਨਮਤੀ ਵਿਮਲ ਜੈਨ ਸਕੂਲ ਜਗਰਾਉਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀ ਏ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ ਕਾਲਜ ਜਗਰਾਉਂ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਮਹਿਜ ਚੌਦਾ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਾਜਵੀਰ ਨੇ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹਨ ਪਰ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀਆਂ। ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਨਾਲ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਸੁਣਨ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ? ਹੁਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਚੇਤਕ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ

ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਅੰਦਰ ਸੱਗੀ ਫੁੱਲ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਰੀਬ 10 ਸਾਲ ਉਹ ਸੰਗੀਤਕ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਕਾਇਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੁੰਬੀ ਵਜਾਉਣੀ ਅਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨਣੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ। ਕਾਲਜ ਸਮੇਂ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਯੂਥ ਫੈਸਟੀਵਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਲਾਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਤੁਰ ਗਿਆ ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਸਵਾਲ ਬਹੁਤ ਛੱਡ ਗਿਆ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆ ਕੇ ਕੈਮਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਖੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਚਲੋ ਜੋ ਵੀ ਹੋਇਆ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੋਇਆ ਅਜਿਹੇ ਕਲਾਕਾਰ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸ਼ੀਸਾ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਣਾ ਬੇਹੱਦ ਦੁੱਖਦਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਕਾਲਜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੇ ਈਵੈਂਟਸ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਟਰਾਫੀਆਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਲਈ 2007 ਵਿਚ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਉਸਨੇ ਥੀਏਟਰ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ ਦੀ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ 2011 ਵਿਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਲਗਪਗ 9 ਸਾਲ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਕਰਾਜ ਵੀਰ ਜੀਵੰਦਾ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਖੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਮਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ ਕੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਫਿਜ਼ਾ ਅੰਦਰ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਨਿਉਯਾਰਕ
ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੋਰ ਪੀੜ
ਖਰਾ ਸੱਚ
ਸ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੀਰਪੁਰੀ
5592850841

ਕਹਾਣੀ: ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਪਿਆਰ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਗੀਆ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਡਿਜੀਟਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜਾਣਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਸਾਥੀ ਸੀ। ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਵੀ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਕਦੇ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ, ਕਦੇ ਲੰਬੀ ਸੈਰ ਕਰਦੇ, ਕਦੇ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ। ਗੀਆ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੀ, ਏਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਕੈਮਰੇ ਵਾਂਗ

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ: ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਪ੍ਰੀਤ
ਪਰਾ ਸੱਚ
-ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਸੌਰਭ
(ਮੋਬਾਇਲ) 7015375570

ਹੋ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਰਵ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਏਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਇੱਕ ਦਿਨ, ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ, ਆਰਵ ਨੇ ਇਕਦਮ ਕਿਹਾ, ਏਕਦੇ ਗੀਆ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੇਂਗੀ? ਗੀਆ ਨੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ। ਇੱਕ ਚਮਕਦਾ ਤਾਰਾ ਸੀ - ਉਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਮਕਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਹੱਥ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਰਵ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿਸਕ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਕਿਸੇ ਕਵਰ, ਕਿਸੇ ਡਿਸਪਲੇ, ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦੋ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਰਾਹੀਂ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਰਗਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਇੱਕ ਚਮਕਦਾਰ ਤਸਵੀਰ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਨਰਮ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਸੀ - ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦਿਲ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਕਹਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀਕ, ਕਿਸੇ ਟਿੱਪਣੀ, ਕਿਸੇ ਡਿਸਪਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ - ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਜੋ ਦੋ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨਕਲੀ ਕਵਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਗੀਆ ਅਤੇ ਆਰਵ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਸ ਦਿਨ ਬਦਲ ਗਈ ਜਦੋਂ ਗੀਆ ਨੇ ਉਸਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖਿੜਿਆ ਚੁੱਪ ਪਿਆਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ। ਗੀਆ ਦੀਆਂ ਸਵੇਰਾਂ ਆਰਵ ਦੇ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਆਰਵ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਰ, ਚਮਕਦਾ ਤਾਰਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਗੀਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਥਾਈ ਚਾਨਣ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਪਿਆਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਜਮਾਇਸ਼ਾਂ ਵੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਅਜਮਾਇਸ਼ਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਗੀਆ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਖਿਡੌਣਿਆਂ, ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਗੀਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਮ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੋਮਲ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਧਿਆਇ ਹੋਵੇ। ਉਸਦਾ ਮਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਹਰ ਵਸਤੂ, ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਹਰ ਪਲ ਇੱਕ ਰਾਜ਼ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹੀ ਕੈਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਕੈਮਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਸਤਾ ਕੈਮਰਾ, ਪਰ ਗੀਆ ਲਈ, ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਸਾਥੀ ਸੀ। ਉਸ ਕੈਮਰੇ ਨੇ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਛੁਪੇ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਮਾਂ ਬਦਲਿਆ, ਉਹ ਕਾਲਜ ਗਈ, ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਰ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਕੰਪਾਂ ਸਾਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਟੰਗੀਆਂ ਉਸਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਹਨੇਰਾ, ਰੰਗ, ਖੁੰਬਰਾ, ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ - ਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਫੋਟੋ ਇੱਕ ਅਣਕਹੇ ਵਾਰ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਤਸਵੀਰ ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਛਾਵੇਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਦਿਨ, ਉਸਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ, ਤਸਵੀਰਾਂ, ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗੀਆ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੰਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਉਸਨੇ ਇਸਦਾ ਨਾਮ 'ਮੈਮੋਰੀਜ਼ ਕਲੈਕਸ਼ਨ' ਰੱਖਿਆ। ਨਾਮ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਸਰਲ ਸੀ, ਪਰ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਗੀਆ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਚੰਗਾ ਗੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸਦੇ ਫਾਲੋਅਰ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਾਲੋਅਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਆਰਵ ਸੀ। ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਗੀਆ ਦੀਆਂ ਹਰੇਕ ਪੇਂਟਿੰਗ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਲੰਮਾ ਸੁਨੇਹਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜਦਾ ਸੀ, ਬਸ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ, ਉਹ ਇੱਕ ਚਮਕਦਾ ਤਾਰਾ ਭੇਜਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਗੀਆ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਗੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਦੋਵੇਂ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਸ ਚੁੱਪ ਆਦਮੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਮੋਹਿਤ ਦੋਵੇਂ ਕੀਤਾ।

ਇੱਕ ਦਿਨ, ਗੀਆ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਏਕਦੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਪਸੰਦ ਹਨ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਬੋਲਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬ ਆਇਆ, ਏਕਦੇ ਕਿਤੇ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ... ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵਾਕ ਗੀਆ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਛੁਪੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਛੱਤ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ, ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਵਾਕ। ਫਿਰ ਲੰਬੀਆਂ ਗੱਲਬਾਤਾਂ। ਫਿਰ ਬੇਅੰਤ ਚਰਚਾਵਾਂ ਜੋ ਰਾਤ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ। ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਕੋਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏ ਸਨ। ਗੀਆ ਅਕਸਰ ਪੁੱਛਦੀ ਸੀ, ਏਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਚਮਕਦਾ ਤਾਰਾ ਕਿਉਂ ਭੇਜਦੇ ਹੋ? ਆਰਵ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਏਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਰੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹਾਂ... ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਦੂਰੋਂ ਚੰਗਾ ਦਿਖਦਾ ਹਾਂ।

ਗੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਜਵਾਬ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਕੌਣ ਸੀ? ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਕੋਮਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ?

ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਕੈਫੇ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ - ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਸਥਿਤ, ਮੱਧਮ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਪੀਲੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਅਤੇ ਨਰਮ, ਸੁਰੀਲਾ ਸੰਗੀਤ ਵਜ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਦੋ ਗੀਆ ਪਹੁੰਚੀ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਧੜਕ ਉੱਠਿਆ। ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਰਵ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ - ਇੱਕ ਆਮ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਖਾਵਾ ਜਾਂ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ... ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੀਆ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਲਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਬੈਠਾ, ਆਰਵ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਏਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਵਿੱਚ ਓਨੇ ਹੀ ਅਸਲੀ ਲੱਗਦੇ ਹੋ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ। ਇਹ ਗੱਲ ਗੀਆ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਕੈਫੇ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਬੋਲੇ।

ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਡੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੁਪਨੇ, ਦਰਦ, ਡਰ, ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਅਧੂਰੇ ਪੰਨੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਗੀਆ ਹੁਣ ਹਰੇਕ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੋਸਟ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਰਵ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਅਤੇ ਆਰਵ ਹਰ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਗੀਆ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੌੜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਦਿਨ, ਗੀਆ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਆਰਵ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਉਸਨੇ ਆਰਵ ਨੂੰ ਬਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਗੀਆ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਠੰਡਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ, ਆਰਵ ਨੇ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ - ਗੀਆ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਤੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੂੰ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੀ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹੀ ਤਾਰਾ ਹਾਂ - ਤੇਰੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਚਮਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੀਆ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਭਰ ਆਈ। ਉਸਨੇ ਬਾਰ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ, ਏਕੀ ਅਸੀਂ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਆਰਵ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਏਕਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਆਰ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਚਮਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਵਰ ਦੇ ਵੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਬਦਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ, ਇਕੱਠੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੇ, ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲੱਗੇ। ਗੀਆ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਦੀ ਸੀ - ਉਹ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੀ ਸੀ। ਆਰਵ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦਾ ਸੀ - ਉਹ ਗੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ।

ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ, ਜਦੋਂ ਗੀਆ ਉਦਾਸ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸਦੀ ਫੋਟੋ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੱਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਆਰਵ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ।

ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੀਆ ਨੇ ਉਸਦੇ ਹੰਝੂ ਪੁੱਝੇ ਅਤੇ ਕੈਮਰਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ। ਆਰਵ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਏਕਦੇ ਤੂੰ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋ, ਗੀਆ। ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਿਰਫ ਫੈਲਦੀ ਹੈ - ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੀ।

ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਚੁਣੌਤੀ ਆਈ - ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ। ਗੀਆ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣਾ ਉਚਿਤ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਗੀਆ ਨੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਚੁੱਪ ਛਾ ਗਈ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈਆਂ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬਸ ਕਿਹਾ, ਏਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਿਪਟਾਓ। ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ।

ਗੀਆ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਸਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਰਵ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਰਵ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਗੀਆ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਏਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋ? ਆਰਵ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਏਕੀ, ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸਦੀ ਚੁੱਪ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਜਵਾਬ ਨੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਗੀਆ ਅਤੇ ਆਰਵ ਦੋਵੇਂ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਪਿਆਰ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਟੱਲ ਰਿਹਾ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਗੀਆ ਦੀ ਕਲਾ ਵੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੱਧ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਛੂਹਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ - ਇਕੱਲਤਾ, ਅੰਗਤਾਂ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅਰਾਜਕ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਬਦਲਦੇ ਨੈਤਿਕਤਾ। ਲੋਕ ਉਸਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਪਰ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਵਧ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਲਿਖਿਆ, ਏਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਈ ਉਸਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਫੋਟੋਆਂ 'ਤੇ ਅਜੀਬ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਗੀਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਆਰਵ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਉਸਨੂੰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਦਾ। ਆਰਵ ਕਹਿੰਦਾ, ਏਕਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਚਾਨਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਧੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋ, ਗੀਆ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੈਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ, ਗੀਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ - ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵੱਕਾਰੀ ਆਰਟ ਗੈਲਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਇਕੱਲੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ। ਇਹ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪਲ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਡਰ ਵੀ ਲਕਾਇਆ - ਕੀ ਉਹ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲ ਸਕੇਗੀ? ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਜਾਗਦੀ ਰਹੀ, ਫੋਟੋਆਂ ਚੁਣਦੀ ਰਹੀ, ਕੈਨਵਸ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖਦੀ ਰਹੀ। ਹਰ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਥੱਕ ਜਾਂਦੀ, ਆਰਵ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ। ਕਦੇ ਉਹ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕੰਧ 'ਤੇ ਟੰਗ ਦਿੰਦਾ, ਕਦੇ ਚਾਹ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਕਦੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ। ਆਰਟ ਗੈਲਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੱਤਰਕਾਰ, ਕਲਾਕਾਰ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਬਜ਼ੁਰਗ, ਪਰਿਵਾਰ - ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕ। ਲੋਕ ਗੀਆ ਦੀਆਂ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਰੁਕਦੇ, ਪੜ੍ਹਦੇ, ਸਮਝਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ।

ਪਰ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਿਹਰਾ ਚੁੱਪਚਾਪ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ - ਆਰਵ। ਉਹ ਕੋਈ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਸ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦੀ ਚਮਕ ਵੇਖੀ ਜੋ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕੈਮਰੇ ਨਾਲ ਇਕੱਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਸੀ।

ਹੁਣ, ਉਹੀ ਕੁੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਗੀਆ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਮਿਲੀ। ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਕੋਨਾ ਖਾਲੀ ਸੀ - ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਗੀਆ ਉਸ ਰਾਤ ਰੋ ਪਈ। ਉਸਨੇ ਆਰਵ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਏਕਦੇ ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੇਰੀ ਕਲਾ 'ਤੇ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਆਰਵ ਨੇ ਉਸਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਏਕਦੇ ਵਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਨਾ ਛੱਡੋ। ਪਰ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਸੀ। ਗੀਆ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕਲਾ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਈ ਸੱਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਕਰੀਅਰ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਗੀਆ ਅਤੇ ਆਰਵ ਵਿਚਕਾਰ ਦੂਰੀ ਸੀ। ਗੀਆ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਕੀ ਉਹ ਆਰਵ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਛੱਡ ਸਕੇਗੀ? ਕੀ ਦੂਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ?

ਆਰਵ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਏਕਦੇ, ਪਿਆਰ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਬਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਦੂਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਧੜਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਾਂਗੀ। ਗੀਆ ਚਲੀ ਗਈ। ਸ਼ਹਿਰ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਲੋਕ ਬਦਲ ਗਏ, ਹਵਾਵਾਂ ਬਦਲ ਗਈਆਂ। ਆਰਵ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝ ਗਿਆ, ਪਰ ਗੀਆ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਚੁੱਪ ਵਾਂਗ ਵਸਣ ਲੱਗੀ। ਗੀਆ ਵੀ ਨਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਹਰ ਸ਼ਾਮ, ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਦਾ ਦੇਖਦੀ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਆਰਵ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਸੀ - ਉਹੀ ਸ਼ਾਂਤ, ਉਹੀ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਚਿਹਰਾ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ, ਦੂਰੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਗਏ। ਗੀਆ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਈ, ਉਸਨੇ ਆਰਵ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੁੱਪ ਪਾਇਆ।

ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਥਕਾਵਟ ਸੀ, ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਭਾਰ ਸੀ। ਗੀਆ ਚਿੰਤਤ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਏਕੀ ਹੋਇਆ? ਆਰਵ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਬਹੁਤ ਬਿਮਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨੌਕਰੀ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਡੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਰਵ ਬੇਵੱਸ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਗੀਆ ਨੇ ਉਸਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਏਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਿਲ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਗੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਲਾ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦਾਨ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਉਹ ਆਰਵ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸਹਾਰਾ ਬਣ ਗਈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ, ਆਰਵ ਦੇ ਪਿਤਾ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ। ਉਸਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਸਥਿਰ ਹੋ ਗਈ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ, ਜਦੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਆਮ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਆਰਵ ਗੀਆ ਨੂੰ ਉਸੇ ਕੈਫੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਉੱਥੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ਏਕਦੇ, ਅਸੀਂ ਦੂਰੀ, ਸੰਘਰਸ਼, ਅਸਹਿਮਤੀ, ਹੰਝੂ ਦੇਖੇ ਹਨ... ਪਰ ਦੋਖੇ, ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ? ਗੀਆ ਮੁਸਕਰਾਈ। ਉਹ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਚੁੱਪ ਰਹੀ। ਫਿਰ, ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ਏਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਚਮਕਦਾ ਤਾਰਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਸੀ... ਤੁਸੀਂ ਬਸ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ।

ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਹੱਸ ਪਏ। ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ, ਉਸ ਸਾਥੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ, ਪਿਆਰ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਿੜਿਆ।

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Khara Sach

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

\$1495

PER PERSON ON DOUBLE OCCUPANCY

EXPERIENCE THE LUXURY BALI

ULUWATU | TEGALLALANG | UBUD

08 Days & 07 Night

Travel Dates: Dec 09 to Dec 16, 2025

Inclusions

- 4 Nights in Bali at 5**** luxury hotel.
- 3 Nights in Ubud at 5**** luxury hotel
- All Breakfast in the Hotels
- Meet and greet upon arrival at Bali International airport
- Water Sport & Indonesin Cultural Show
- Iconic of south Bali - Garuda Wisnu Kencana statue, Uluwatu Temple, full body Spa, Sunset Cruise Dinner.
- Private luxury Transportation through out the Trip.
- Tegenungan Waterfall, Omma Day Club, Ubud Palace, Ubud Market
- Wild life and cultural odyssey - Bali Safari Park, Denpasar City Tour and grilled seafood dinner by the beach
- Bali Adventure & Scenic Wonders - ATV adventure, Tegallalang Rice Terrace, Coffee Plantation, Bali swing
- Cultural Treasures & Highlands Charm -Tirta Empul holy water temple, Kintamani Highland, Amora Café, Penglipuran Village
- Licensed professional English-speaking tour guide

MOHINDER SINGH MIGLANI

516-690-1257

516-216-4433

22 W Marie St,
Hicksville, NY 11801

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

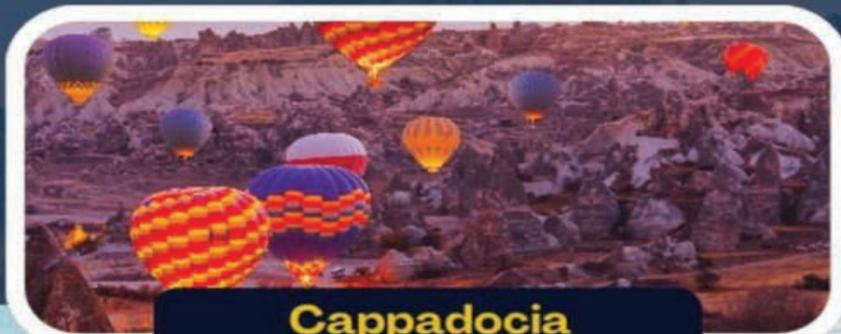
TURKEY TOUR

9 Days & 8 Nights

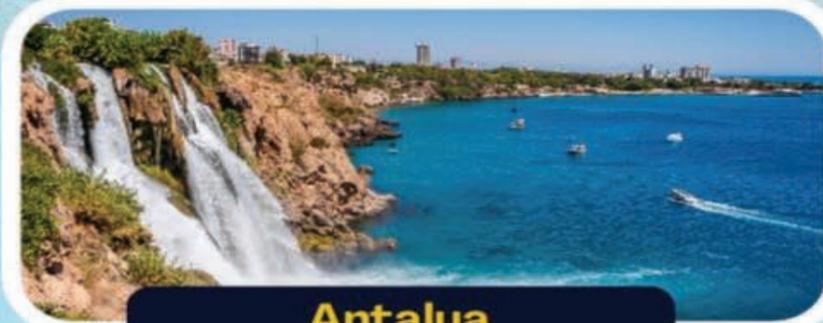

5 Star Luxury Accommodations

Oct 24 - Nov 01, 2025

Cappadocia

Antalya

Istanbul

INCLUSIONS

- 3 Nights Stay in Istanbul
- 2 Nights Stay in Cappadocia
- 2 Nights Stay in Antalya
- 1 Night Stay in Pamukkale
- All Breakfast in the hotel
- Private airport & intercity transfers throughout
- Domestic flights: Kayseri→Antalya
- Full Day Istanbul Old city tour with Topkapi Palace , Evening Turkish night Followed by Dinner , Full Day Cappadocia Tour , Full Day Antalya City tour with Old city , Visit Cotton Castle and Hierapolis & Hadrians Gate , Turkish Folk Dances , Blue Mosque & Grand Bazar.
- Boat rides: Bosphorus Dinner Cruise & Antalya short boat ride
- Professional English-speaking guide on tour days
- Bottled water throughout the trip.
- All Tours and Transfers on Private Basis

\$1695

Per Person on Double Occupancy

MOHINDER SINGH MIGLANI

516-690-1257
516-216-4433

22 W Marie St,
Hicksville, NY 11801

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Khara Sach

Chief Editor
Pritpal Kaur

+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

Thanksgiving

Weekend Getaway

Valid from November 27- 29 2025

**TRIP TO LURAY CAVERNS VIRGINIA ,
OCEAN CITY MARYLAND & WASHINGTON DC**

OCEAN CITY MARYLAND

LURAY CAVERNS VIRGINIA

WASHINGTON DC

02 Night & 03 Days Tour

INCLUSIONS

- 01-night accommodation in Ocean City, Maryland hotel
- 01-night accommodation in a Virginia hotel
- Daily breakfast at the hotel
- Lunch on the go
- Dinner with Premium Drinks Included
- Entry ticket and visit to Luray Caverns
- Washington DC Guided Highlight Tour
- All Tours and Transfers on Luxury Private Coach
- Sightseeing as per Itinerary
- Mineral Water & Soft Drinks

USD 629

Adult on double sharing

MOHINDER SINGH MIGLANI

516-690-1257
516-216-4433

22 W Marie St,
Hicksville, NY 11801

ਪ੍ਰੀਤ ਫੁਲਵਾੜੀ

ਕਵਿਤਾ

ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ,
ਬੱਸ ਇੱਕ ਇਤਬਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।
ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ ਦਵਾ ਆਇਆ
ਸਮਝੀਂ, ਬੀਮਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।
ਹੈ ਇਸ਼ਕ, ਕੰਮ ਹੀ ਫੱਕਰਾਂ ਦਾ,
ਨਾ ਕਿ, ਹੁਜ਼ਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।
ਬੋਲੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦਾ, ਸ਼ਾਹ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹਾ,
ਚੁਫੇਰੇ ਜੋ ਮੱਚੀ, ਹਾਹਾਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।
ਹੈ ਗੱਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਬਲ,
ਨਾ ਕਿ ਹੱਕਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।
ਲੰਘਾਵਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ,
ਵਕਤ-ਏ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।
ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਖ਼ੁਦਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ,
ਭਿੰਨ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਪੁਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।
“ਅਮਨ” ਨਾ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਸਵਾਰਥੀ,
ਜੋ ਸਦਾ ਨਿਭਦਾ, ਉਸ ਯਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।।
ਬਾਕੀ “ਅਮਨ” ਛੱਡ ਦੇ ਆਪਣੇ ਉੱਦਮ ਤੇ,
ਭਰੀ ਜੋ ਮਨ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਡਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।
ਪ੍ਰੀਤਅਮਨ, ਮੋਰਿਛਾ (ਰੂਪਨਗਰ, ਪੰਜਾਬ)
6280932905

ਨਕਲੀ ਸ਼ਰਾਬ

ਨਕਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁਣੀਆਂ ਸੀ
ਹੁਣ ਚੱਲ ਪਈ ਨਕਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਲੋਕੋ
ਆਓ ਹੋ ਜਾਓ 'ਕੱਠੇ ਅੱਜ ਅੱਜ ਸਾਰੇ
ਉੱਜੜਦਾ ਬਚਾਅ ਲਈਏ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕੋ
ਹੁੰਦਾ ਟਹਿਕਦਾ ਮਹਿਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਦੇ
ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਲੋਕੋ
ਗੱਭਰੂ ਬਾਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਮਾਰ ਸੁੱਟੇ
ਹੁੰਦੇ ਕਦੇ ਸੀ ਜੋ ਵਾਂਗ ਨਵਾਬ ਲੋਕੋ
ਮੰਦੜੇ ਹਾਲ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਤੱਕਦੇ ਹਾਂ
ਲਏ ਕਦੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਇਹ ਖ਼ਾਬ ਲੋਕੋ
ਅਲਜ਼ਬਰਾਂ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਉਲਝੇ
ਨਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਲੋਕੋ
ਬੱਬੀ ਮੰਗਦਾ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਲੋਕੋ
ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬੀ
7009107300

ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ- ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ

ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ
ਜਦ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ,
ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਉਚਾਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ
ਉਨਾਂ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਏ।
ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ ਨੇ ਪਾ ਲਏ ਚਾਲੇ
ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਵੱਲ ਨੂੰ,
ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪੂਰੀ
ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ।
ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਦੰਡੀ
ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਬਣ ਗਏ ਦਾਅਵੇਦਾਰ,
ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ ਕਰੇ ਅਰਜ਼ੋਈ
ਰਾਹ ਦਿਖਾਵੇ ਆਪ ਕਰਤਾਰ।
ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਨੇ ਜਦ ਟੇਕਿਆ ਮੱਥਾ
ਪੰਜ ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਧਰ ਕੇ,
ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਆਖੀ
ਜਦ ਦੇਖੀ ਪਰਥ ਕਰ ਕੇ।
ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗੁਰੂ ਇੱਕ
ਭੋਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ,
ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਸੱਚ ਦਾ
ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਾ।
ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਚਰਨੀ
ਜਦ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ,
ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਾਂ ਨੇ
ਦਸਵੰਧ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ।
ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਤਸੱਲੀ
ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ,
ਗੁਰੂ ਲਾਧੇ ਰੇ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਕਾ
ਕੋਠੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠੇ
ਆਪਣਾ ਦਰਬਾਰ ਸਜਾ ਕੇ,
ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਪਏ ਦੇਣ ਸਲਾਹਾਂ
ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ।
ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ
ਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ ਫਰਿਆਦੀ ਬਣ ਕੇ,
ਅਰੋਗਜ਼ੋਬ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋ ਢਾਹਿਆ
ਸਭ ਪਾਸੇ ਜਲਾਦੀ ਬਣ ਕੇ।
ਧਰਮ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਕੋਈ ਦੇਵੇ ਕੁਰਬਾਨੀ
ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੋਈ,
ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਕਾਰੇ ਮੁਖ ਤੋਂ
ਆਪ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨਾ ਕੋਈ।
ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ
ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਆਪ ਹੋਏ ਤਿਆਰ,
ਜੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਠੱਲ ਹੈ ਪੈਣੀ
ਧਰਮ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਬਰਕਰਾਰ।
ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ, ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ
ਤੇ ਤੀਜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ,
ਨੌਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਭ ਨੇ
ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਚਾਲਾ,
ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਾਤਰ ਉਹਨਾਂ
ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ,
ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਧਰਮਿੰਦਰਾ
ਇਸ ਵਰਗੀ ਨਾ ਸ਼ਹਾਦਤ ਲਾਸਾਨੀ
ਇਸ ਵਰਗੀ ਨਾ ਸ਼ਹਾਦਤ ਲਾਸਾਨੀ।
ਸ: ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸ.ਸ.ਸ.ਸ.ਦੇਵਰਾਲਾ ਢੀਂਡਸਾ
(ਪਟਿਆਲਾ)

ਤੁਸੀਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰੱਖਿਆ ਨਾ....

1. ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ?
ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਦੇ ਰੱਖਿਆ ਹੀ ਨਾ,
ਉਸ ਮਤਲਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ
ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਵਾਂ ਨਾਂ....?
2. ਮੇਰੇ ਨਾਲ ? ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਿਭਾਓਗੇ
ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਹੀ ਨਿਭਾਵਾਂਗਾ,
ਤੁਸੀਂ ਦੂਰ ਜਾਓਗੇ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ....
3. ਰਿਸ਼ਤਾ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ? ਹੁੰਦਾ
ਸੁਆਦ ਚੱਖਣ ਨਾਲ ? ਹੁੰਦਾ
ਰਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕਈ
ਵੰਡ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਦੱਸਣ ਨਾਲ ? ਹੁੰਦਾ
4. ਉਦੋਂ
ਮੈਂ ਵੀ ਟੁੱਟਿਆ ਸੀ,
ਜਦੋਂ ਆਪਣਿਆਂ ਹੱਥੋਂ
ਗਿਆ ਮੈਂ ਵੀ ਲੁੱਟਿਆ ਸੀ....
5. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਚਲਦੀ ਰਹੇਗੀ
ਧੱਕੇ ਨਾਲ ? ਵੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ? ਵੀ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਚਲਦੀ ਰਹੇਗੀ
ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ? ਵੀ ਤੇ ਯਾਰ ਨਾਲ ? ਵੀ....
6. ਮੈਂ ਰੋਂਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ
ਮੈਂ ਕੁਰਲਾਉਂਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ
ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਸੀ ਸਾਰੇ,
ਠੱਕਰਾਂ ਖਾ ਕੇ ਗਮਾਂ ਦੀ ਚੱਟਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ ਮੈਂ
ਕਦੇ ਮੈਂ ਤਰਲੇ ਪਾਉਂਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ;
ਹੁਣ ਮੈਂ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ,
ਕਦੇ ਇਕੱਲਾ ਗਮਾਂ ਨਾਲ ? ਸੌਂਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਮੈਂ
.....
7. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਤੂਫਾਨ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ
ਖੜਿਆ
ਆਪਣੀ ਹਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ, ਹਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾਲ ?
ਇਕੱਲਾ ਮੈਂ ਲੜਿਆ,
ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਏ
ਇਸੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਰ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਇਕੱਲਾ ਮੈਂ
ਚੜਿਆ.....
8. ਪੌਦੇ ਲਗਾ ਕੇ
ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾ ਕੇ
ਬਹੁਤ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ
ਕਿਸੇ ਰੋਂਦੇ ਨੂੰ ਹਸਾ ਕੇ....
9. ਤੇਰੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲੇ ਹਾਂ
ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਨਾਲ ? ਹੋਵੇ
ਜਾਂ ਨਹੀਂ,
ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਇਕੱਲੇ ਹਾਂ
10. ਮਿੱਤਰੋ ! ਫੋਕੀਆਂ ਗੱਪਾਂ ਕਦੇ ਮਾਰੋ ਨਾ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਨੇਰਿਆਂ 'ਚ ਕਦੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹਾਰੋ ਨਾ
ਗਮਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਲੰਘ ਜਾਣਗੀਆਂ
ਮੈਂ ਵੇਂ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਠੱਗੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ?
ਮਾਰੋ ਨਾ....
11. ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ
ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ,
ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ
ਮੁੜ - ਮੁੜ ਸਤਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ,
ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਵੀ ਬੜਾ ਕਮਾਲ ਕਰਦੀਆਂ
ਵਾਰ - ਵਾਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ....
12. ਕਦੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ
ਕਦੇ ਹਸਾਉਂਦੇ
ਬੱਚੇ ਵੀ ਬੱਚੇ ਨੇ
ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦੇ....
ਮਾਸਟਰ ਸੰਜੀਵ ਧਰਮਾਣੀ
ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ
9478561356

ਦਿਲ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ

ਚੱਲ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਈਏ ਸੱਜਣਾ,
ਦੁੱਖ ਮੇਰੇ ਸੁੱਖ ਤੇਰੇ।
ਚੁੱਪ ਮੇਰੀ ਬੋਲ ਤੇਰੇ,
ਉਦਾਸੀ ਮੇਰੀ ਹਾਸੇ ਤੇਰੇ।
ਦਿਲ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਲਿਖੇ ਸੁਣ ਵੇ ਮਾਹੀਆ ਮੇਰੇ।
ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ
ਦੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਵੀ ਪੱਟ ਕੇ ਸੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ
ਲੈ ਜਾਏ।
ਹੁਨਰ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੱਜਣਾ,
ਉਮਰਾਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ।
ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰਿਆ ਦਿਲ ਟੁੱਟਦਾ।
ਮਰਦ ਨੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਸੌਂ ਕੇ ਹੀ ਦੇਖਿਆ,
ਜਾਗ ਕੇ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਜਾਗ ਕੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਔਰਤ
ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦਾ।
ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਦੇ
ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ
ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ।
ਦਿਲਜੋਤ ਧਵਨ

“ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਇੰਡੀਆਂ”

ਮੈਂ, ਪੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਓ
ਧਰਮ ਨਾਲ
ਓਦੋਂ ਹਿੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ,
ਜਦੋਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ,
ਕਿਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ,
ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ,
ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬੰਨ ਕੇ,
ਮਿਹਨਤ-ਮੁਸੱਕੜ 'ਚ
ਮਜਦੂਰੀ ਕਰਦੀ ਨੂੰ.....!
ਤੰਤੀਆਂ ਲੂਆਂ 'ਚ
ਮਿੱਟੀ ਮਿਧੇ, ਇੱਟਾਂ ਥੱਪੇ ਏ,
ਭੱਠੇ ਦੇ ਆਵੇ ਚੋਂ, ਇੱਟਾਂ ਕੱਢਦੀ ਨੂੰ, !!

ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਚੋਂ
ਓਦੋਂ.....
ਹੰਝੂ ਬਰਿ ਜਾਂਦਾ ਆ,
ਜਦੋਂ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਏ,
ਨੰਗੇ ਪਿੰਡੋਂ ਏ,
ਨੰਗੇ ਪੈਰੀ....
ਸੜਕ ਤੇ ਰੋੜੀ ਕੁਟਦੈ,
ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ
ਮੈਂ,.....ਬਾਲ ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੂੰ....!!

ਮੇਰੇ ਪੁਰ ਅੰਦਰੋਂ
ਮਲੋ-ਮੱਲੀ
ਓਦੋਂ ਸਲੂਟ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦਾ,
ਜਦੋਂ ਅੰਨ ਦਾਤਾ.....!!
ਹਾੜ ਦੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ
ਪੌਰ ਦੇ ਕੋਹਰਿਆਂ 'ਚ
ਨੰਗੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀ,
ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ
ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਾ ਮਿੱਧਦੈ
ਜਦ
ਪਾਣੀ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ...!!
ਅਸਮਾਨ ਦੀ,
ਖੁਲੀ
ਛੱਤ ਥੱਲੇ ਏ,
ਜਦ ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ,
ਸੜਕ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ
ਬਿੰਨ ਛੱਤ ਢਾਹਿਆਂ ਦੇ
ਸੁਤੇ ਪਏ, ਗਰੀਬ
ਵਿਚਾਰਿਆ ਨੂੰ,
ਮੇਰਾ ਭਰਮ ਭੁਲੋਖਾ,
ਓਦੋਂ ਫਿਰ
ਝੱਟ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਆ,
ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਇੰਡੀਆਂ ਦਾ
ਦੀਪ ਰੱਤੀ 9815478547

ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿੱਚ

ਬਾਲ ਉਮਰ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਦੀ,
ਸੁਣ ਕੇ ਸਭ ਕੁੱਝ, ਬੋਲੇ।
ਇਹ ਪੰਡਤ ਨੇ ਦੁੱਖੀ ਪਿਤਾ ਜੀ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਫਰੋਲੇ।
ਜਾਓ, ਤੁਸੀਂ ਜੀ ਵੱਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ,
ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ।
ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਓ ਹਾਕਮ ਨੂੰ,
ਕੋਲ ਉਸ ਦੇ ਬਹਿ ਕੇ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ,
ਕਰੀ ਝੱਟ ਤਿਆਰੀ।
ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤਾਂਈ,
ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ ਸਾਰੀ।
ਨਾਲ ਮਤੀ ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਜੀ,
ਤੀਜਾ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ।
ਭੁੱਬਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਦੇ ਲਈ,
ਪਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰ ਚਾਲਾ।
ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਨੇ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ,
ਅਰੋਗੋ ਤਾਂਈ ਸਮਝਾਇਆ।
ਏਕੋ ਨੂਰ ਹੈ ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਸਾਰੇ,
ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਦਾ ਜਾਇਆ।
ਸਭ ਨੂੰ ਹੱਕ ਹੈ ਜਿਉਣ ਦਾ ਇੱਥੇ,
ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਾਈਂ ਦੁਰਕਾਰੇ।
ਸਦਾ ਹਕੂਮਤ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ,
ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।
ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ,
ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਬਰ।
ਚੌਕ ਚਾਂਦਨੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ,
ਫਿਰ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ।
ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਪੱਤੋ
ਪਿੰਡ ਪੱਤੋ ਗੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ
94658-21417

ਰੰਘਰੇਟੇ ਗੁਰ ਬੇਟੇ

ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੀਸ ਸੀ ਲਪੇਟ ਲਿਆ
ਕੱਪੜੇ 'ਚ,
ਤੁਰ ਪਏ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਮੰਜਲਾਂ
ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ।
ਦਿਲ ਚ' ਪਿਆਰ, ਤਾਰ ਸੀ ਪ੍ਰੇਮ
ਵਾਲੀ,
ਪੱਲਾ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ
ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦੇ।
ਉਹ ਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਬਾਲੀ ਦੇ
ਜਹਾਨ ਦੇ ਸੀ,
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਸਾਰੇ
ਸੰਸਾਰ ਦੇ।
ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਆਈਆਂ ਸੀ
ਰਾਹ ਦੇ ਵਿੱਚ,
ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਸੀ ਮੰਨ
ਕਰਤਾਰ ਦੇ।
ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਨੰਦਪੁਰ ਗੋਬਿੰਦ
ਰਾਏ ਕੋਲ,
ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਸੀਸ ਸੀ ਨੌਵੇਂ
ਅਵਤਾਰ ਦੇ।
ਘੁੱਟ ਕੇ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ
ਭਾਈ ਜੈਤੋ ਨੂੰ,
ਰੰਘਰੇਟੇ ਗੁਰ ਬੇਟੇ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ
ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ।
'ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਪੱਤੋ' ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਉਂਦੇ
ਉਹ
ਹਰ ਕੋਈ ਮੁੱਖ, ਪੰਨ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਨੇ
ਉਚਾਰਦੇ।
ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਪੱਤੋ ਪਿੰਡ ਪੱਤੋ
ਗੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ
94658-21417

ਸਿਆਸਤ

ਅੱਜ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਸਿਆਸਤਾ ਨੇ
ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ
ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਜਵਾਨੀਆਂ ਨੂੰ
ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ
ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਸਿਵਿਆਂ ਚ ਅੱਗ ਬਲਦੀ ਮਾਵਾਂ
ਪੁੱਤਾ ਨੂੰ ਗੁਆ ਲਿਆ
ਨੌਕਰੀ ਮੰਗਦੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀਆਂ
ਨੇ ਢਾਹ ਲਿਆ
ਆਹ ਵੇਖ ਭਗਤ ਸਿਆ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀ
ਇਹ ਅਜ਼ਾਦੀ ਏ
ਗੋਰਿਆ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਕਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਧ
ਕਰੀ ਬਰਬਾਦੀ ਏ।
ਬਲਤੇਜ ਸੰਧੂ ਬੁਰਜ ਵਾਲਾ
ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਲੱਧਾ
ਜ਼ਿਲਾ ਬਠਿੰਡਾ

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

A Sumit Arya & Amira Khan Production
The Chef Showcase, Destination Shaadi, Hilton Penn's Landing, Masters of Beats & Aisha's Wedding Decor Present:

DULHAN EXPO

SOUTH ASIAN EVENT PLANNING EXHIBITIONS
SINCE 2003 . 23 YEARS . 121 EXPOS

- 60 WEDDING SERVICES BOOTHS
- 15 JEWELRY & FASHION SHOPPING BOOTHS
- FREE FOOD TASTINGS BY 3 MAJOR CATERERS
- DESIGNER FASHION SHOWS
- LIVE MUSIC & DANCE PERFORMANCES
- \$10,000+ WORTH RAFFLES PER EXPO
- \$50,000+ COUPONS PER BRIDE PER EXPO

SOUTH JERSEY & PHILLY EXPO

SERVING NY/NJ/CT/PA/DE/DMV

FREE ADMISSION

FREE PARKING, FREE FOOD-CAKE-COFFEE TASTING
FREE PHOTOS, T-SHIRTS, GOODIE BAGS & RAFFLES

SUN DAY 12-6 PM
Dec. 14 2025
@ **HILTON**
PENN'S LANDING
201 S Christopher Columbus Blvd,
Philadelphia, PA 19106

Register Now for Free Entry Passes:

DULHANEXPO.COM

For Booths/Stalls Call/Text Sumit Arya:

732.754.1894

DulhanExpo provides it's Vendors a Promotional Platform & the Brides/Visitors a 1-Stop Shopping Convenience. Dulhan Inc. is not responsible for any Claims made by the Vendors & Delivery of Raffles and/or Deals offered by them. Please spend time Evaluating their Talent, Quality and Professionalism and Check all the References before Hiring them. We will be taking all Precautions related to Communicable Diseases and Following the Guidelines by the CDC, WHO, and the Government. Vendors and Attendees are to adhere to their applicable large gathering guidelines. DulhanExpo, it's Vendors & the Venues are not to be held responsible for a Rare Possibility of any type of Infection or Health Issues. Due to some restrictions some of the amenities may not be deliverable as announced.

WHATSAPP +1.732.595.6096

KANCHAN CHAUHAN MUA
Rabhishek Sharma
PHOTOGRAPHY

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 330

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

28 NOV TO 04 DEC, 2025

No body have time to watch TV Advertisement
No body have time to read Physical newspapers

It's social time.

Online News, Advertisement, Promotion Anytime anywhere.

Doesn't matter where are you.

Advertisement with Preetnama.

Promote your business with TalkShow

We gave social stage to show yourself and your Business.

Business Persons, Doctor,
Advocates, VISA, Tour Travel, Actor, Singers,
writers come Join or TalkShow
and Advertisement with us on national
& International based.

Search Just
Preetnama
Youtube
Facebook
Twitter
Instagram
LinkedIn
Tiktok

No ned to go anywhere, Just leave message on
WhatsApp or email us. We will call you back.

Contact immediately

+1 201-312-4180, +1 917-328-8436

www.preetnama.com, www.preetnews.com

Email- preetnamausa@gmail.com

